mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI

BALANDŽIO MĖN. 13 D. / APRIL 13, 1974

PART TWO — Nr. 88 (15)

Šiame numery

Dirbti ir tarnauti laisvam lietuviškam žodžiui.
Birutė Pūkelevičiūtė literatūrinėmis temomis.
Kritikų pokalbyje Kęstutis Keblys.
Kalbinamas Vytautas O. Virkau jo parodos proga.
Dr. Martynui Anysui prisiminti.
Vladas Jakubėnas apie Clevelando oktetą.
Romo Viesulo parodos paraštėje.

Kertinė paraštė

Dirbti ir tarnauti laisvam lietuviškam žodžiui

Rašytojo - redaktoriaus Česlovo Grincevičiaus kalba, atidarant "Draugo" dvidešimt trečią literatūrinę šventę š. m. balandžio 7 d. Marijos aukštesniosios mokyklos salėje, Chicagoj.

Malonūs "Draugo" bičiuliai,

Ačiū, kad atvykote. Be jūsų nebūtų šios šventės, nei iškilmingumo. Prašau būti mūsų svečiais ir labai gerai jaustis.

Su jūsų pritarimu "Draugas" yra tuo, kuo jis yra; su jūsų parama, rašytojų nenuilstamu kūrybingumu ir mecenatų dosnumu "Draugas" jau galėjo ištesėti dvidešimt trečią iš eilės be pertraukos romano konkursą, o tą tradiciją norime tęsti ir toliau.

Norime ir toliau jūsų neapvilti, norime dirbti ir tarnauti laisvam lietuviškam žodžiui. Sakau laisvam, nes šiandien laisvas lietuviškas žodis galimas tik ne savam krašte, todėl norime ir privalom už jį kovoti ir jam aukotis. Jei to nedarytumėm, reikštų išsižadėjimą tautinės savigarbos, reikštų susidemoralizavimą patogumų pertekliaus jūroje.

Norime ir toliau dirbti visiems geros valios lietuviams, kalbėti naujoms generacijoms apie garbę būti lietuviais ir kovoti su didžiausiu šių laikų blogiu — melu. Kova su juo sunkesnė nei bet kada yra buvusi, kai pasauly melas skleidžiamas moderniausiomis technologinio amžiaus priemonėmis, kai tai daroma valstybiniu mastu.

Jūsų palankumas ir pasitikėjimas duoda mums jėgų tęsti užimtą liniją: pagarba lietuviui, ir vertinimas tik jo atliktų darbų, ne jo žmogiškųjų silpnybių. Mūsų tikslas ne kova lietuvio prieš lietuvį, bet kova už lietuvį, už lietuviškuosius idealus ir krikščioniškąjį humanizmą, jei kovojame, tai prieš beprasmiškumą ir menkumą ieškoti nedraugų mūsų pačių eilėse.

Tuo metu, kai mūsų tautos dabartis daugiau negu tragiška, tai protus, jėgas ir valią turime pajungti geresniam mūsų praeities palikimo įprasminimui ir šviesesnės ateities pramatymui. Reikia ir turime tarnauti tik tiesai, ir aukščiausias laikas atsisakyti kartais viliojančios melo dvasios, kurios ranka nesiliauja sėjusi neapykantos sėklą bei retina ir taip mažėjančias mūsų gretas.

Kovos ginklu naudodami žodį, jaučiame ir atsakomybę, jį sakydami. Į pasaulį paleistas žodis yra nesugrąžinamas. Žodis yra liudijimas, išduotas sau pačiam apie save patį, todėl esame įsitikinę, kad tas žodis turi būti šventas. Paleistą žodį teis istorija, o istorijos teismas yra negailestingas, nepalenkiamas, jo sprendimas nepakeičiamas.

Taigi "Draugas", prisiimdamas tą atsakomybę, ir toliau nori būti visų lietuvių draugu.

RAIDĖS TURI MAGIŠKĄ JĖGĄ

Laureatės Birutės Pūkelevičiūtės žodis "Draugo" dvidešimt trečio romano konkurso baigminėje iškilmėje Chicagoj.

Mieli Bičiuliai,

Dėkoju Jums visiems, atsilankiusiems šion popietėn, už man parodytą dėmesį. Jį pajutau, jį vertinu, jį giliai branginu.

Man buvo garbė šį konkursą laimėti, ir aš norėčiau palinkėti "Draugui" tolimesnės ištvermės. Dvidešimt treji metai ir dvidešimt trys knygos yra akivaizdus išeivijos kraitis. Tą turėtų pripažinti ir skeptikas. Jei tas dvidešimt tris knygas išrikiuotumėm lentynoje, manau, kad ir gana reiklus skaitytojas tarp jų aptiktų vieną-kitą per daug nepeiktiną knygelę. Ir tai — nemenka priežastis pasidžiaugti.

Mūsų beletristika labai jauna, o beletristas negimsta per naktį. Tautos, daug didesnės, negu mes, yra laukę didelio rašytojo ir nemirtingos knygos ištisus šimtmečius. Turime kantriai laukti ir mes. Tačiau kiekvienas sąžiningas rašto žmogus pamažu formuoja lietuvių literatūros tradiciją: knyga glaudžiasi prie knygos, fragmentas prie fragmento, kaip akmenėlis glaudžiasi prie akmenėlio, kol pagaliau nutiesiamas platus, šviesus kelias. Todėl laiko perspektyvoje visos rimtos patangos turi savo vertę.

Man nepaprastai malonu, kad šios knygos mecenatai yra Marija ir Antanas Rudžiai — šauni, pasigėrėtina pora, petys į petį besidarbuojanti lietuvybei. Rašytojas ir jo mecenatas turi būti bendraminčiais, antraip pati literatūros skatinimo idėja nustos savo prasmės, ir abi pusės liks viena kita nusivylusios. Todėl turiu prisipažinti, kad man labai svarbu, kad man anaiptol ne vis tiek, iš kieno rankų atėjo mano knygai skirta tūkstantinė.

Kai kurie rašytojai literatūros konkursų nemėgsta ir juose iš principo nedalyvauja. Tai suprantama, nes žmonės yra įvairūs ir jų pomėgiai nevienodi. Aš, priešingai, nuo jaunumės mėgau varžytis, mėgau rungtyniauti, ir todėl konkursas mane traukia. Man įdomus ringas, man įdomu rungtynių aikštė, aš geidžiu varžovo. Noriu jį sutiktį akis į akį, per jį išbandyti savo jėgas ir, aišku, trokštu jį nurungti. Mano dvasinei sąrangai konkursas yra paskatas.

Tiesa, kartais ir aš pagalvoju apie kitokį paskatą — pavyzdžiui, apie knygos užsakymą. Galimas daiktas, kad toks darbas būtų taipogi įdomus. Didele dalimi dėl to, kad jausčiau, jog manimi pasitikėta.

Telefoninė žinia iš New Yorko, kad laimėjau 23-jį "Draugo" konkursą, man atnešė ir džiaugsmo, ir liūdesio. A, taip! Atnešė didelio džiaugsmo! Tai buvo viena tų retų valandų, kai žmogus gyslom, nervais, visa esybe staiga perpranta tai, ką iki to laiko buvo tik protu žinojęs. Aš, mano mieli Bičiuliai, pajutau didelę laimę: kad gyvenu laisvėje, kad galiu rašyti tai, ką noriu, ir galiu rašyti taip, kaip noriu. Kad neprivalau būti nei kryptinga, nei paklusni režimui, kad manęs niekas nevaržo ir neindoktrinuoja.

Buvo labai giedras sausio šeštadienis — saulė, sniegas, dangaus žydrumas ir visą sielą persmelkiantis džiaugsmas, kad turiu teisę išreikšti tai, ką jaučiu. Kad esu kaip oras, kaip vėjas, kaip vanduo. Kaip toji saulės nušviesta ir palaiminta diena.

Tačiau netrukus mano laimės būsena tarsi pasisuko. Ji man pasirodė tokia nejaukiai išskirtinė, tokia nevisuotinė — tarsi prieštaraujanti bendram lietuvių tautos sielvartui. Lyg būčiau paukštis, išsprukęs iš miško gaisro, ir bandyčiau čiulbėti tuo metu, kai dega visi mano giminės lizdai.

Menininko laisvė... sparnuotas žodis...

Tokie dalykai mūsų tėvynėje nūnai tėra tik svajonė. Gabiausi žmonės, puikios moterys, puikūs vyrai — paversti vergais, jų kūrybinė galia prievartaujama, jų talentas piktnaudojamas, mintis, prigimtinė žmogaus teisė, užgniaužta. Vargas tiems menininkams, kurie junta, kaip kietai juos laiko suspaudusi pavergėjo ranka. O jeigu esama tokių, kurių sąnariai nutirpo, kurie skausmo nebejaučia ir kuriuos laisvės troškimas jau apleido — už tuos dar baisiau.

Birutė Pūkelevičiūtė, kurios romanas "Naujųjų metų istorija" laimėjo "Draugo" dvidešimt trečiąjį šio žanro konkursą, kalba premijos įteikimo iškilmėse balandžio 7 d. Marijos aukštesniosios mokyklos salėje, Chicagoj

Nuotr. A. Gulbinsko

Kai Lietuva pergyveno pirmąją rusų okupaciją, aš buvau labai jaunas žmogus ir lankiau dramos studiją. Tą pavasarį Kaune buvo lietuvių kalbon perrašomas filmas apie Leniną. Dramos studija turėjo tam darbui talkinti: mes daréme minios triukšmus ir dainavome Internacionalą. Baigus darbą, studijoje buvo suruošta vakarienė, kurion atsilankė filmo režisierius, atsiųstas iš Maskvos. Jis mums sakė kalbą, kurioje maždaug taip išsireiškė: "Jauni žmonės, mes jums duosim viską — gerą gyvenimą, vardą, privilegijas, jeigu jūs būsite mūsų ruporais į liaudį". Nežinau, ar pats žodis "ruporas" man pasirodė toks baisus, ar instinktyviai pajutau, ką reiškia menininko pajungimas, kad aš iki šiolei kas kartą sudrebu, tą prakalbą prisiminusi.

Prieš metus išeivijos laikraščiai perspausdino Kauno Dramos teatro vyr. režisieriaus Jono Jurašo, viešą pareiškimą, kuriame jis išdėstė motyvus, privertusius jį pasitraukti iš teatro. Negalėdamas daugiau pakelti nuolatinio savo spekaklių darkymo, cenzūros žirklių, veikalo idėjos luošinimo ir menininko sąžinę pastatęs aukščiau už nemenką savo sėkmę teatre, Jonas Jurašas šitaip rašo: "Mane degina neįgyvendintų ir sužalotų mano kūrinių balsas". Su koktumu prisiminęs direktyvas, kurioms jam teko nusilenkti, jis reziumuoja: "Pasirinkęs kompromisų kelią, menininkas nebejaučia, kaip senka jo dvasinės pajėgos, kaip jis artėja prie išsigimimo".

Reikia pridurti, kad, Jonui Jurašui teatrą palikus, jo vardas buvo išrautas, kaip piktžolė: neliko pėdsakų, kad toks žmogus kada nors buvo dirbęs Kauno scenoje ir joje siekęs meninio išsisakymo. Toks buvo režimo kerštas.

Jono Jurašo atvejis yra labai aiškus menininko konfliktas su sovietine sistema, kuri nori paglemžti pačias didžiausias žmogaus galias. Tironija ir menininkas neišvengiamai susikerta. Desperatiškas Jurašo šauksmas bus labai suprantamas, kai jam priešpastatysime oficialius sovietijos reikalavimus, kurie nesidrovint buvo paskelbti "Lietuvos Teatruose": "Tarybinis teatras, tai toks teatras, kurio tikslas per scenos veikimą ir jo vaizdus apginti dirbančiųjų interesus, jungti juos į vieną, kovai su eksploatatorium, įžiebti entuziazmo liepsną, veržimąsi į komunistinę ateitį. Visi to teatro veiksmai — tai — proletariato-nugalėtojo politika, tai partijos ir jos vadų politika, tai išlaisvintos žmonijos politika. Kiekvienas jo aktorius, tai nevien tik vaidila, bet pirmon eilėn agitatorius".

Man rodos, sunku surasti aptarimą, tolimesnį meno tikslams, kaip ši šiurpi citata.

Aš kalbėjau apie teatrą, nes toji meno šaka man yra nemažiau brangi už literatūrą. Buvau, esu ir iki gyvenimo galo liksiu dramos aktore.

Jei, kaip matėme, tokios baisios replės laiko užgniaužusios teatrą, nepalyginamai sunkesnę baudžiavą neša rašytojas. Scenos menininkas juk yra interpretatorius. Daug nuožmesnis, daug šiurpesnis yra pirmojo kūrėjo-rašytojo išprievartavimas.

Sovietų Sąjungoje yra dvi labai aiškios menininkų kategorijos.

Paklusnūs vaikučiai, sutikę tapti "ruporais į liaudį", gauna tai, kas jiems buvo žadėta: vardą, privilegijas, net ir keliones į užsienį, kurių metu jie bando "apšviesti supuvusius Vakarus". Tie, kurie ruporais tapti nesutinka ir sukyla prieš žmogaus dvasios pavergimą, sėdi už grotų arba beprotnamiuose.

Štai, tų dviejų kategorijų skirtybės: Eugenijus Jevtušenko per sieksninį interview "Playboy" žurnale jaukiai šneka apie dalykus, dominančius madingą vyrą, o kitas poetas, Jurijus Galanskov, formaliai nužudomas ant operacinio stalo, kalėjime.

Neseniai visi su baime sekėme vieno žmogaus-rašytojo kovą prieš visą sovietinę imperiją.

Tikriausiai daugeliui kilo klausimas: kodėl raidė taip degina, baugina, drebina — net milžinišką ir su niekuo nesiskaitančią sovietiją?

Kodėl žmonės raidę taip brangina? Sakoma: Akropolis pavirto griuvėsiais, o iš "Ilijados" neiškrito nė viena raidė...

Juk raidė iš pirmo pažvelgimo tėra mažas ženkliukas popieriaus lakšte. Jinai tik santarmingumas, o užrašytas žodis neturi regimos gyvybės. Tačiau iš rašto, iš tų mažų ženklelių pasklinda pati didžiausia žmonijos galia — idėjos. Raidės turi magišką jėgą: jos atgyja, ima alsuoti, banguoti, liepsnoti! O drauge su jomis ateina siekimai, troškimai... Lyg vėjo pajudintas bekraštis vandenynas.

Taip, turime susimąstyti ties rašto galia.

Nenorėčiau nuvertinti kitų meno šakų, tačiau, mano supratimu, literatūra yra pati rafi-

(Nukelta į 3 pusl.)

Rečituojamas ir inscenizuojamas Birutės Pūkelevičiūtės premijuotojo romano fragmentas "Draugo" dailiojo žodžio koncerte ir premijos įteikimo šventėje, Chicagoj. Kairėje — aktorė Zita Kevalaitytė-Visockienė (Vilija) ir aktorius Vytautas Juodka (Naras).

Nuotr. A. Gulbinsko

O ką pasakys kritikai (3)

Į kartuves tuos nedorėlius!

KĘSTUTIS KEBLYS

Pasaulio pabaiga!

Taip skelbia Rauda su Plunksn(a).

Tokio kataklizmo akivaizdoje negali tylėti, nes gal čia jau paskutinė proga pasidalinti su tauta savo išmintim.

Ar kritikai-recenzentai nugyveno prozą — tuo reikalu vėliau. Pirmiausia — kaip su pačia proza?

Man atrodo, kad Kosto Raudos kieti žodžiai, surašyti "Aiduose", didele dalimi teisingi. Kai per penkmetį neužtinki nei vieno romano, nei vieno novelių rinkinio, kurie tave supurtytų ir didžiai pradžiugintų, negi stosi įrodinėti, jog su mūsų išeivijos proza viskas tvarkoj?

Žinoma, Rauda savo įžangą Cinzo recenzijai kiek persūdo, truputį per garsiai pasišakoja. Bet tai jau šių dienų būtinumas — reikia garsiai rėkti ir perdėti reikalus, kad tavęs kas nors klausytų, atkreiptų dėmesį. O priminti, kad mūsų proza ne kokiam stovy, gal jau ir buvo pribrendęs reikalas. Tad nėra ko būkštauti dėl Raudos aukšto virpėjimo terminologijos: "nugyventa dailioji proza", "žemiausias nuosmūkio laikotarpis" ir t. t. Faktas, kad mūsoji beletristika šlubuoja nuobodžiu, netvirtu keliu, ir tiek.

Na, žinoma, galėtum smulkintis, rakinėtis terminologijoj, sakyti, kad netikslu kalbėti apie nuosmūkį, jei nėra nuo kur smukti. Jei nusmuktų, tai anksčiau turėjo būti geriau. Bet ar buvo?

Praeitis visuomet šviesiau atrodo. Kadaise buvau pasirašęs vieną narsią nuosmūkio deklaraciją. Tada atrodė, kad jau pačios juodžiausios dienos užgriuvo, o dabar jas prisimeni kaip senus gerus laikus.

Nemanau, kad bendras dabartinės mūsų prozos lygis daug kuo skirtųsi nuo sakykim, 1957-1959 metų produkcijos. Tada, jei prisimenat, pasirodė A. Škėmos "Balta drobulė". Bet kartu su ja išėjo iš spaudos A. Rūko "Sužalotieji", J. Ignatonio "Ir nevesk į pagundą", o sekančiais metais S. Būdavo "Rūsti siena", P. Naujokaičio "Upeliai negrįžta į kalnus" ir J. Švaisto "Jo sužadėtinė". Ar tai jau daug aukštesnis lygis už pastarųjų poros metų prozą? Skirtumas tik toks, kad anuomet prasikišdavo viena kita "Balta drobulė", o dabar nesulaukiam ypatingai gerų, naujo vėjo įpučiančių veikalų. Ir gal dar tai, kad tuomet, jaunesni būdami, turėjome daugiau vilčių ateičiai — va, gal už metų, už kitų sužaliuos mūsų proza! Dabar tokių iliuzijų nebeturime. Todėl ir visas tas vidutiniškumas taip slegia ir sudaro katastrofiško nuosmūkio įspūdį. Aiškindamas, kodėl mūsų proza serga, Rauda pažeria eilę taiklių motyvų, bet vienu, manau, prašauna gerokai į dausas. Argi galima tvirtinti, jog mūsų beletristai neranda žodžio ir žmogaus dėl to, kad jie neatsparūs "ideologijų antplūdžiui", kad, bijodami visuomenės sankcijų, atrajoja propagandines tiesas? Jei mūsiškių vaizduojamas partizaninis judėjimas sutampa su visuomenėj vyraujančia pažiūra į tuos reikalus, ar tai įrodymas, kad rašytojai veidmainiauja, bijodami karčių užpuolimų "Laisvojoj Lietuvoj" ir "Naujienose"?

Yra dar kita galimybė — rašytojai tikrai tuo tiki. Truputį pažįstu Baroną, esu porą kartų maloniai šnektelėjęs su Kairiu, o Gliaudos publicistinius raštus skaitau su šventu entuziazmu. Ir man atrodo, kad šie trys vyrai (jų premijuotus partizaninius romanus Rauda ir bus turėjęs omeny savo rašte) tikrai yra įsitikinę partizaninės kovos kilnumu ir partizanų herojiškumu. Kuo jie kalti, kad jų įsitikinimas sutampa su viešąja nuomone arba su "politinių logoritmų lentelėmis". Žinoma, tai nemadinga. Bet negi reikalausim, kad jie tyčia rašytų "prieš plauką", nors tuo ir netikėdami?

Sutinku, kad mūsų autoriai dažnai stokoja "aukštesnės juslinės bei intelektualinės kultūros", bet nepasirašau po kaltinimu, tvirtinančiu, kad mūsų rašytojai yra nenuoširdūs bailiai.

Aplamai, mes dažnai pervertinam visuomeninius ir politinius spaudimus. Net žvelgdami į literatūrą iš anapus. Jei randam ten, kad partizanai juodi ir beširdžiai, o stribai — taurūs kovotojai už žmonių gerovę, aiškiname, kad tai kalba ne rašytojas, o pakaušin įbestas partinis revolveris. Gal kartais ir taip. Bet man atrodo, kad ir Sluckis, ir Avyžius, ir Bubnys, ir Mikelinskas, ir dar kiti rašo šitaip ne dėl to, kad taip reikia, bet dėl to, kad jie tuo tiki. Žinoma, sunku įsivaizduoti, kad kas nors tikėtų tokia baisia neteisybe. Bet dar sunkiau įsivaizduoti, kad visi tie rašytojai tebūtų valdžios spaudimui nusilenkią veidmainiai. Aišku, yra ir ten tokių, kurie komunizmu netiki. Bet jie nerašo, nes žino, kad nespausdins.

Jei Lietuvos rašytojui ir reikia skaitytis su galimybe būti iškviestam nemaloniam pokalbiui į Centrinį komitetą, tai mūsiškiams nėra jokios realios baimės pakliūti ALTos ar VLIKo cenzūron. O dėl galimų išpuolių mūsų kraštutinėj spaudoj jaudinasi tik tokio pat kalibro žmonės, kaip tie, kurie tas koliones rašinėja.

Visuomeninis spaudimas, ribojantis rašytojo laisvę, yra viena iš menkiausių mūsų literatūros bėdų. Tad, jei išeivijos proza ir stovi arti socialinio realizmo, ji stovi ne išviršiniu būtinumu, o vidiniu, seniai išmoktu lietuvišku įsitikinimu, kad literatūra turi būti naudinga visuomenei, turi ją auklėti ir skelbti jai reikalingas idėjas. Čia nieko pikto. Blogai tik tai, kad tom idėjom ir tiem pamokymam nesugebam surasti žodžio ir žmogaus.

Tai tiek apie rimtus reikalus.

O apie kritikus? Plunksn(a) čia jokių naujų kontinentų neatrado. Juk visi žinom, kad kritikai yra niekingas ir dargi piktybinis liaudies elementas, erkės ant skaistaus literatūros veido, rašytojų prakaitu ir šlove mintantys parazitai, Tai jie, o ne kas kitas, nugyveno mūsų prozą! Jeigu nerašinėtų ir neplepėtų be reikalo, niekam nei galvon netvoksteltų, kad siaučia kokia nors prozos krizė.

Taip, kalti kritikai ir recenzentai. Į kartuves tuos nedorėlius!

(Kitą šeštadienį Raudai ir Plunksn. atsilieps Bronys Raila)

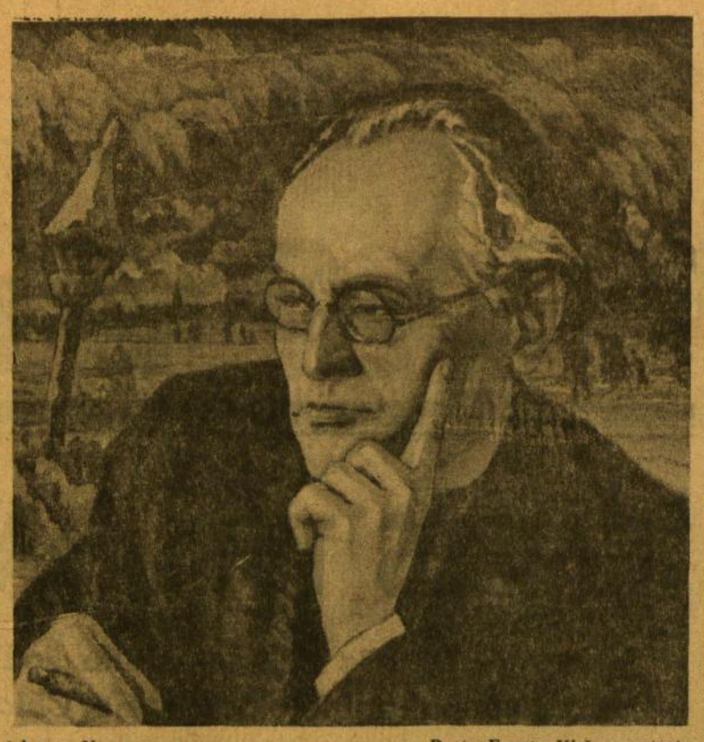

Adomas Varnas — Poeto Fausto Kiršos portretas

Adomas Varnas — Butvilaitės portretas

Iš šiuo meu vykstančios dailininko darbų parodos lietuvių Tautiniuos namuos, Chicagoj — Nuor. V. Noreikos

Nikalojus I-sis būtų problemą lengvai išsprendęs

K. Raudos recenzija "Aiduose" (1973 m. gruodis) ir porą ją parėmusių skyrelių Plunksn'io Kertinėje paraštėje "Drauge" apie išeivijos grožinę prozą ir kritiką tapo akstinais eilei straipsnių apie "čionykštę beletristiką" "Drauge". Kaip paraštės "skiltininkas", džiaugiuosi, kad tokia serija užgimė. Kritikai jau seniai buvo besurėmę galvas tokiai kritikinei puotai ir apyskaitai. Bus įdomu skaityti. Tačiau, besiruošęs "Draugo" paraštėje paminėti ir gerąsias mūsų kritikos puses, noriu dabar savo tuodu apynuogiu skyreliu papildyti ir atstatyti pusiausvyrą, ypač, kadangi sutinku su daugeliu simpoziumo pradininko, Antanaičio, išvedžiojimų.

Antanaitis teisus, primindamas, kad "profesionalo" kritiko sąvoka ir slidoka, ir miglota. Caras Nikalojus I-sai būtų tą problemą lengvai išsprendęs, apvilkdamas "profesionalus" kritikus uniformomis. Deja, kaip tvirtina "profesionalai" ir mėgėjai istorikai, caro nebėra. Amerikos universitetuose galima klausytis kritikos kursų, rašyt disertacijas apie kritiką ir gaut diplomą. Toksai diplomuotas kritikas galėtų vadintis "profesionalu", bet jį dažnai pralenks "formalinio išsilavinimo" neturintis kritikas. Uždarbis, kaip "profesionalumo" įrodymas? Net ir Amerikoje iš kritikos pragyvena labai nedaugelis. Taip, ne tik "priimtinas", bet ir prie rašto žaizdų dėtinas toksai kritikas, kuris, pasak Antanaičio, kad ir "neturėdamas formalinio išsilavinimo, turi talentą, nestokoja... įžvalgumo ir šiuos 'įrankius' nuolat aštrina sistemingomis neformaliomis studijomis".

Bet nors tas "profesionalo" terminas nėra aiškutėlis, ar tai reiškia, kad jis taip ir išgaruoja, kaip "Benson and Hedges" dūmelis, ar kad jį minėt tereiškia "švaistytis"? "Profesionalumo" sąvoką žino ir vertina kiekvienas amatininkas, batsiuvys ar stalius, auksakalys ar aktorius, rašytojas ar kritikas — tiesa, rašytojai skiriasi tuo, kad juos kartais pabučiuoja mūzos — ir ne tik tada, kai jie išskirtinai ta profesija verčiasi, ar iš jos duoną pelnosi. "Profesionalumas" jiems arba siektinas idealas, jų amatę glūdinčių galimybių pilnutiniausias įgyvendinimas, arba, kasdieniškesniu mastu, bent pagrindinių iš jų amato išplaukiančių uždavinių išsprendimas, sąlygų išpildymas. "Profesionalo" batsiuvio batas neišsižios po trijų dienų. "Profesionalas" aktorius kalbės suprantamai, žinos, kur dėt rankas, ir neužklius už baldų.

Gal, panašiu amatininkiškumo požiūriu vadovaujantis, galima mėginti sudaryti ir "profesionalo" kritiko portretą. Siūlau keletą bruožų, kuriuos būtų galima pildyt (ir pildyt): 1. Jis moka skaityti ir todėl sugeba atpasakoti skaitytojui veikalo turinį be esminių iškraipymų, 2. Jis moka rašyti — negriuvinėdamas ir nemikčiodamas, 3. Jam žinoma literatūrinės kritikos terminologija, 4. Jis tiek susipažinęs su lietuvių ir nelietuvių autoriais, kad gali įstatyti recenzuojamąjį į jo apytikrę vietą bendriniame literatūros žemėlapyje, 4. Jis bent prabėgomis seka nesibaigiantį kritikinį dialogą Lietuvoje, išeivijoje ir likusiame pasaulyje, 5. Jis neapsiriboja ideologiniais, patriotiniais ir moralistiniais šūkiais bei formulėmis, nors jis gali būt ir dogmatikas, ir kraštutinis patriotas, ir moralistas. (O jei kritikas turi ir daugiau gerų savybių, tai jau migdolai į pyragą, ypatingos šventinės dovanos).

Pritaikius tokį, kad ir nepilną, mastelį "Draugo" simpoziumonaujagimio dalyviams-kritikams — Antanaičiui, Jonynui, Kebliui, Railai, ir Visvydui — matyti, kad jie visi "profesionalai", nors jų stiliai skirtingi, pažiūros nevienodos ir plaukai kitaip raitosi. Tokių "profesionalų" kritikų yra ir daugiau, "Aidų", "Metmenų", "Draugo" ir kitose skiltyse. Žinant išeivijos sąlygas, tai yra šviesioji mūsų kritikos pusė, kuria galime didžiuotis ir kurią būtina paminėti šalia neigiamų pastabų.

Bet kas tą kritiko "priimtinumą, talentą, pasiruošimą nustato"? Vėl pagrįstas Antanaičio klausimas. Juk neturim nei literatūrinių egzaminų, teisimų, nei žymenų. Bet kas nustato kvalifikacijas bet kuriame amate? (Kas viduramžinėje gildijoje suteikė *pilnateisio amatininko titulą?* Kas renesansinio dailininko studijoje pasakė mokiniui, kad jis jau nebe mokinys, o meistras?) Gal čia kritiko bendramatininkų, kritikų-"profesionalų" uždavinys? Kaip jie tą nustatys? Gal kritiškai žvelgdami į kritiką? O jei jie nesutars! Kur nuomonių skirtumai? Tesutaria, tesiginčija. Jų argumentai yra jų ginklai. (Kas dabar nesutiks, kad Atas, Portas, Aramis ir Dartanjanas buvo "profesionalai" fechtuotojai?)

Kas gi tada yra tie "neprofesionalai" ar pseudo — kritikai? Pagal mūsų (nepilną) portretą, tai būtų tieji, kurie iškreipia kritikuojamąjį kūrinį, ar nemoka rašyti, ar nesusigaudo literatūros žemėlapyje, ar nustojo sekę kritikinį dialogą, ar nesugeba literatūrinio kūrinio vertinti kaip literatūrinio kūrinio ir mosikuoja ideologiniais, patriotiniais ar moralistiniais fyglapiais.

Ar tie kritikai - nekritikai kalti dėl mūsų prozos "nusigyvenima"? Be abejo, ne, jie nėra tokie galingi; ir maniškėje skiltyje to nebuvo tvirtinama. Bet ar tai reiškia, kad apie jų plitimą nereiktų pasisakyt? Jų dėka mūsų literatūrinė - kritikinė - recenzijinė visuma pamenkėjo. Lietuvoje emigrantologai tokius "kritikus" su pasigardžiavimu cituoja. (Lietuvoje, nežiūrint ideologinių varžtų, kritikos "profesionalizmas" gerokai paaugo, palyginus su Stalino laikais). Kamne-kam, bet išeiviams ypač pavojinga nuolat neprisiminti "profesionalumo" reikalavimų.

Paskaitęs Antanaičio straipsnį ir peržiūrėjęs savo skiltį, prisipažįstu, kad mano terminas "pseudokritikos sriautas" buvo perdėtas. (Svarbi kritikos taisyklė — neperdėti). Pavadinti jį "čiurkšle", tačiau, būtų per maža. Todėl pataisau savo terminą į tikslesnį: "čiurkštą" — tarp čiurkšlės ir sriauto.

Straipsnelio užbaigai prašosi pacituojami šie kito "Skiltininko" ir labai artimo giminaičio žodžiai. Jis (K. R., bet ne Kostas Rauda, "Draugo" paraštėje "O, poetai, o kritikai"!) kvietė mus pagalvoti, kas atsitiktų, jei kritikai imtų ir išnyktų. Ilgainiui K. R. tvirtino, mes imtumėme nerimti, nervintis ir kritikų pasigesti. Mes pasigestumėme "to aido, kurį suteikia pajėgi kritika", nes "be kritikinės dimensijos ir kūrybinis vyksmas nepilnas". *Plunksn.*

LENKŲ MENO PARODA

Lenkų meno klubas Chicagoje rengia tapybos ir skulptūros parodą, kurioje dalyvaus Chicagoje ir apylinkėse gyveną lenkų kilmės menininkai. Paroda atidaroma bal. 28 d. 3 v. p. p. Security bendrovės rūmuose, 1209 N. Milwaukee Ave. Tęsis iki geg. 5 d. Atdara popietinėmis valandomis. Bus skiriamos premijos.

PR 8-3229-4
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 73 Pl., Justice, Il., 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 656-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—2 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K Š A
V A I K Ų L I G O S
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Apsimoka skelbtis dien. DRAUGE, nes jis plačiausiai skaitomas lietuvių dienraštis.. Gi skelbimų kainos visiems prieinamos.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antrad. ir ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiad. ir penktad. uždaryta.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. — 925-3388
DR. S. GEŠTAUTAS
Nervų, emocinės, šeimos problemos
2624 West 71st Street
Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadieniais 8:30 - 12 val. dieną
Emergency tel. — 788-3981

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val., p. p. 6-8 val. vak., šeštad. 12-2 val. p. p. o trečiad. uždaryta.

DR. NINA KRAUCEL KRIAUČELIŪNAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2750 West 71st Street
Tel. 776-3717, neatsiliepus skambinti 846-3900. Valandos pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 3 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"-.
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketv. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
C H I R U R G A S
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubiu reikalu, susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1—6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850
Val.: pirm. antr. ketv. 2—5 ir 6—8. penktad. 2—5. Šešt. pagal susitarimą.

Nesėdžiu medžio pavėsy

Pokalbis su dail. Vytautu O. Virkau

Čiurlionio galerijoje, Chicagoj ateinantį penktadienį (balandžio 19 d.) 7:30 val. v. atidaroma Vytauto O. Virkau tapybos darbų paroda. Parodą rengia Santara-Šviesa. Dailės bičiuliams bus įdomi proga pamatyti, ką pastaruoju metu yra sukūręs vienas iš ryškiųjų, jau pokario metais išeivijoj subrendusių, mūsų tapytojų. Paprastai pokarinis mūsų dailininkų spiečius daugiausia vis siejamas su Freiburge tada egzistavusia ir dail. V. K. Jonyno vadovauta mokykla. Tačiau V. O. Virkau su Freiburgu nesusiliečia. Jis yra kiek jaunesnis, yra vienas iš pirmųjų, kurie meną studijavo jau čia, Amerikoje. Chicagos Meno institutą magistro laipsniu Virkau baigė 1956 m. Po to dalyvavo visoje eilėje bendrinių parodų, surengė taipgi individualių — tik savo darbų parodų, reiškėsi ir reiškiasi taipgi grafikoje, iliustruodamas knygas, piešdamas ex librisus ir kt. Jo tapyboje gražiai tarp savęs sugyvena ir abstraktas, ir atpažįstamos gamtos formos ir geometrinių konstrukcijų linijos. Parodos proga čia ir užkalbiname patį dailininką.

— Girdėta, jog vieni dailininkai jau iš anksto pramato ateities datą būsimai savo parodai, o paskui jau intensyviai tapo, jai ruošdamiesi, kiti — metų metais tapo, apie parodas nė negalvodami, o kai paveikslų savaime prisirenka, rengiama jų paroda. Ar prie pirmųjų, ar prie antrųjų reikėtų skirti Jus? Kokie paskatai ir kokios priežastys dar galėtų būti lyg ir pagalbinės priemonės Jūsų šios parodos atsiradimo faktui?

— Manau, kad man geriausiai tinka antrasis darbo būdas. Specialiai parodoms netapau — darbas pas mane vyksta gan lėtai, vienodu tempu. Jei yra darbų ir yra proga — parodą galima ruošti. Aišku, jei iš vis nebūtų galimybių rengti parodų, tai būtų sunkiau ir tapyti. Taigi nors netapoma publikai, bet malonu, jei darbus galima parodyti; tokiu būdu parodos rengimas netiesiogiai paskatina dirbti.

— Esate ne tik dailės dėstytojas kolegijoje, ne tik labai savitas mūsų tapytojas, bet ir, bent vasaros metu, ūkininkas šiauriniam Visconsine. Įdomu, kas Jus traukia prie žemės, prie daržo, prie gėlių, prie sodo? Ar tai gogeniškas "bėgimas nuo civilizacijos", ar tai asmeniškas Jūsų dvasios šauksmas?"

— Nuo civilizacijos "gogeniškai" bėgti visai negalvoju (Gauguin'as ir pabėgęs laimės nerado). Civilizaciją visuomet vežuosi kartu su savim, tai nors ir norėčiau nuo jos pabėgti, nežinau, kaip tai padaryti. Paprastai menininko gyvenimas asocijuojamas su miestu, bet tai ne visai teisinga — net ir šiandien pirmauja New Yorko menininkai iš tikrųjų dažnai pačiame mieste ir negyvena iš viso arba bent vasaras praleidžia kur nors miesteliuose ar kaimuose. Gal būt, dar studentaujančiam, jaunam dailininkui miestas yra nepakeičiama mokykla, bet vėliau miestas ir dažni kontaktai su kitais menininkais nėra būtinas dalykas, nes galų gale menas iškyla iš paties dailininko aplinkos supratimo.

Gamtą mėgstu jau nuo pat vaikystės ir joje randu daug motyvų tapybai. Vadinamas socialinis žmogiškas elementas manęs niekad nedomino ir mano darbuose jis neturi jokios prasmės.

Sode ar darže mėgstu dirbti, negalvodamas apie jokius menus ir ar tai būtų naudinga tapybai. Jei vėliau kas nors iš to atsispindi, man nežinant, drobėj, tai visai atsitiktinis, mano nekontroliuotas įvykis.

Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, susitikus. Dail. Zita Sodeikienė ir dail. Vytautas O. Virkau. Nuotr. V. Noreikos

— Ar su tuo Jūsų bėgimu į gamtą reikėtų rišti ir taip dažną Jūsų drobėse gyvosios gamtos detalę, realiu ar suabstraktintu gėlės, žolės ar lapo pavidalu?

— Taip, manau, kad gamtos detalės perėjo į drobę iš gamtos stebėjimo. Nors čia būtinai noriu pabrėžti, kad net ir nežinau, kada tas stebėjimas vyksta, ir jei yra toks momentas, kada jis būna. Nesėdžiu romantiškai medžio pavėsyje, škicuodamas ar šiaip dūmodamas ir ieškodamas meno motyvų. Laikau tai visai nereikalinga ir net juokinga. Aplamai gamtoje meno reikalais neužsiimu ir tais reikalais nekalbu. Mano darbas grynai studijoj, prie dirbtinės šviesos, mieste. Be to, to darbo labai nemėgstu ir tapyti reikia man tikrai prisiversti — t.y. pats procesas manęs visai nedomina.

— Kokia būtų Jūsų nuomonė apie šiandieninę pasaulinio ir mūsų meno išeivijoje situaciją? Kokia yra ar bent artimiausioj ateityje įžiūrima jo kryptis? Ar dar vis abstrakto tvirtovė stovi su iškeltomis vėliavomis, ar jau ieškomi, ar jau ir randami nauji keliai?

— Nelabai matau, koks galėtų būti skirtumas tarp pasaulinio ir mūsų meno išeivijoj. Mano nuomone, yra tik menas, sukurtas žmogaus. Kiekvienas menininkas meno problemas savitai sprendžia, ieškodamas sau tinkamiausio kelio ir stiliaus. Kai kurie tai atlieka estetinėj plotmėj, kaip ir turėtų būti, o kiti socialinėj plotmėj, kaip neturėtų būti. (Tą įrodo galutiniai rezultatai).

Kokia meno srovė dominuos po metų, kitų, pasakyti neįmanoma. (Galerijos už tokias pranašystes daug sumokėtų!). Taigi, lieka tik dirbti ir pasitikėti savim, nes ieškojimas kelių nėra darbas. Naujų kelių labai daug, nors visuomet atrodo, kad štai jau ir galas. Kažkaip išeitis visuomet surandama, net ir toks "conceptual art" nėra kelio galas. Na, o dėl abstraktizmo, tai reikia prisiminti, kad menas visuomet buvo tikrovės abstrakcija, visumos dalis, visuomet kruopščiai atrinkta ir izoliuota detalė, visuomet tik suprastinimas to, ką žmogus mato ir jaučia. Taigi, jei žlugtų abstraktizmas, žlugtų ir ligšiolinis meno supratimas.

— Kiek aplamai paveikslų bus išstatyta šiemetinėje Jūsų parodoje? Ar tai vis bus naujieji, anksčiau niekur nematyti Jūsų darbai? Kurie temų ir formų bruožai dominuos parodoje ir kaip jų buvo siekta?

— Kiek darbų bus parodoj, dar nežinau, dar nieko neatrinkau — kabinsim kiek tilps. (Patalpos turi daug durų ir langų, o mažai sienų paveikslų kabinimui). Kai kurie, be abejo, bus jau matyti, kiti bus nauji ir niekur dar nerodyti. Gal būt, paroda susidarys iš penkerių - šešerių metų darbo, o gal įvairumo dėlei reikės įdėti ir ką nors iš ankstyvesnio laikotarpio. Kokių temų ir bruožų tie darbai bus, irgi sunku man pačiam pasakyti — darbai turės patys už save kalbėti.

Raidės turi magišką jėgą

Atkelta iš 1 psl.

nuočiausią meninė išraiška. Bet joje beveik neįmanoma išlikti neužsiangažavus. nepaskelbus savo tiesų, savo tikėjimų, savo idėjų. Rašytojui neišvengiamai tenka pasisakyti: už ar prieš įvairias gyvenimo formas.

Neseniai New Yorke buvo pagrota naujoji, 15-ji Šostakovičiaus simfonija. Visų nustebimui, pirmoje jos dalyje nelauktai pasigirdo trimito šauksmas iš "Wilhelmo Tellio". Laisvės motyvas?.. Skubiai pradėta nagrinėti: ką reikštų šios temos įjungimas į 15-tąją simfoniją? Ar kompozitorius pritaria Solženicinui ir disidentams? Simfonija buvo pavadinta "Šostakovičiaus enigma".

Taip, muzikoje kartais įmanoma išlikti mįslingu ir savo pasaulėžiūros galutinai neatskleisti. Tačiau literatūroj tą žymiai sunkiau padaryti. Rašytojas beveik visados aiškiai išsitaria pačiais svarbiausiais žmogiškos egzistencijos klausimais. Ypač beletristas.

Todėl kiekvienas totalitarinis režimas ypatingai geidžia uzurpuoti literatūrą.

Apie rusų rašytojus — paklusnius ir disidentus — visi esam šiek tiek informuoti, nes žinias noriai skelbia Vakarų spauda. Tačiau rusų tauta vis dėlto yra valdančioji tauta. O lietuvis rašytojas yra kilęs iš genties, kurią nutarta sunaikinti.

Taigi, kaip sekasi lietuviui rašytojui?

Apie jį nugirstame tik iš keletų lūpų atėjusius pasakojimus: apie vieno ar kito pernelyg ankstyvą mirtį, apie vieno ar kito atliktą katorgą ir apie galutinį menininko suniokojimą, verčiant jį šlovinti sistemą, kuri ir dvasines, ir fizines jo jėgas sužlugdė. Taip, mano mieli, reikia... kurti! Ne deklamuoti svetimus posmus, bet rašyti savo žodžius ir nukryžiuoti savo sielą.

Pabandykime valandėlei tą baisų procesą įsivaizduoti.

Putinas, parašęs pirmąjį "Sukilėlių" tomą, cenzūrai apsižiūrėjus, buvo lieptas antrąjį tomą parašyti kryptingai, idant nebūtų daugiau "šovinistinių tendencijų ir pronacionalistinių perdainavimų".

Vargšas rašytojas bandė lūkuriuoti ir antrojo tomo rašymą atidėlioti.

Aš perskaitysiu trumpą ištrauką iš Putino dienoraščio. Dienoraštis sovietinėj santvarkoj, aišku, irgi nėra apsaugotas privatumo teisėm, todėl atsakymą, kaip "linksma", kaip "malonu" kurti Sovietų Sąjungoje, surasime tarp šių graudžių eilučių: " ... 'Sukilėliai' nejuda. Varge mano, kaip man kartais esti bloga... Žūt būt reikia baigti 'Sukilėlius'. Ak, kiek jie man prigadino kraujo ir atėmė laiko!"

Sovietija dažnai giriasi didžiuliais tiražais ir bando sumenkinti negausias mūsų knygų laidas. Jei aš būčiau idėjiniai išprievartauta, man būtų baisus kiekvienas tokios knygos egzempliorius. Ir juo tų knygų būtų daugiau, tuo man būtų šiurpiau. Mane persekiotų melo žodžiai, pasklidę tūkstančiais, kaip nuodai, kuriuos paliejau į savo tautą silpnumo valandoj, dvasiniai suniokota ir ištąsyta. Neabejoju, kad pavergtas rašytojas kiekvienu metu iškeistų savo didžiulius tiražus į kelis, kad ir šapirografuotus, egzempliorius, kuriuose jam būtų leista kalbėti taip, kaip jis iš tikrųjų jaučia.

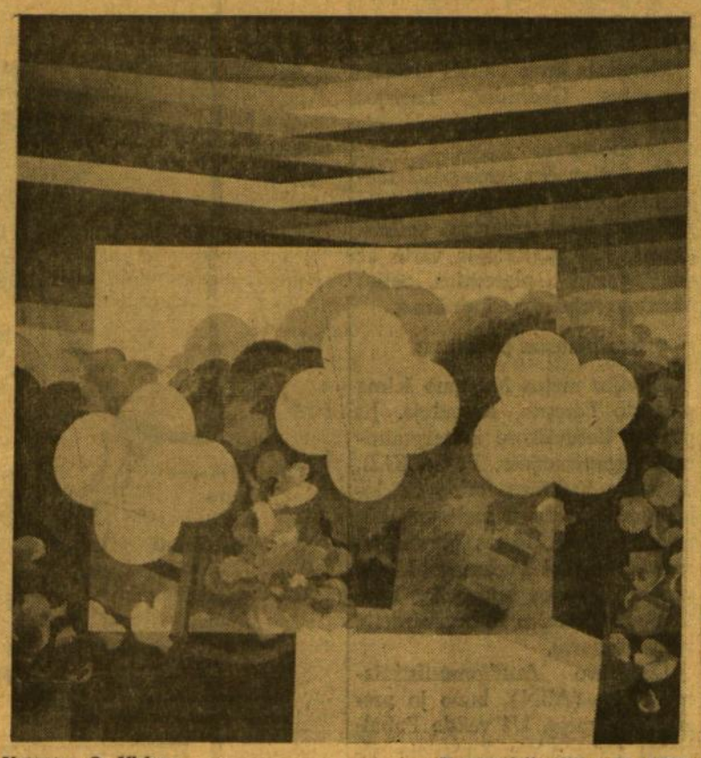

Vytautas O. Virkau — Kompozicija (42 x 42, 1973)

Iš dailininko parodos, balandžio 19 d. atidaromos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj

Šiandieną Verbos.

Prieš daugelį metų Raudonosios armijos apsuptame Dancige tokią dieną prasidėjo man labai lemtinga Didžioji savaitė, kurią esu aprašiusi savo knygoje "Aštuoni lapai".

Ne, nebuvo tylėta: aš susilaukiau reakcijos iš anos vandenyno pusės.

"Tais laikais vietoj dabartinio "Gimtojo krašto" ėjo panašus laikraštukas, vardu "Tėvynės balsas". Jame buvo atspausdintas "Atviras laiškas Birutei Pūkelevičiūtei", kuris prasidėjo ironišku kreipiniu: "Ponia!"

Toliau cituosiu: "Vaizduodama netolimų dramatinių praeities dienų lietuvišką tikrovę ir pabėgėlių buitį Vokietijoje, Tarybinei Armijai pergalingai triuškinant fašistinius grobikus, Jūs pademonstravot labai aiškų, nedviprasmišką požiūrį į šiuos klausimus. Ir ne tiktai aiškų, bet giliai neteisingą, dar daugiau — svetimą mums ir priešišką". Nors man ir pripažįstami šiokietokie sugebėjimai, tačiau ko jie verti, jeigu esmi nekryptinga: "Taip, Jūsų romanas parašytas gabia daug mačiusio ir pergyvenusio žmogaus ranka. Bet, deja, tik daug mačiusio bei pergyvenusio ir žymiai mažiau galvojusio, mąsčiusio". Nežiūrint to, kad nemokėjau galvoti, pasirodo, rašiau savo knygą "...Sąmoningai ir apgalvotai falsifikuodama gyvenimo tiesą, nesugebėdama suprasti didžiosios išvaduojamosios šio karo prasmės. Išvada aiški: aš esu "... visos mūsų santvarkos, mūsų idėjų ir mūsų žmonių priešas".

Žmonių priešas? Štai, kuo tapčiau, jeigu panorėčiau parašyti knygą apie tuos įvykius, kuriuos mačiau savo akimis, kurių liudininke buvau aną fatališką pavasarį Dancigo mieste.

Toliau "Tėvynės balsas" šitaip rašo: "... pas mus jau išaugo nauja tvirtų, jaunų, sąmoningų žmonių karta, kuri tik iš tėvų pasakojimų ir knygų žino apie sunkią buržuazinę praeitį, apie fašistinės okupacijos slogutį. Tarybų valdžia jiems — gimtoji, jų pačių valdžia. Kitos valdžios jie nepažįsta ir nepripažįsta. Tai žmonės su visiškai nauja, Jums nepažįstama ideologija ir psichologija".

Ir tada "Tėvynės balsas" mane tikina, kad aš suklydau, kad nesupratau istorinės pamokos.

Tiesa, pavergtoje tėvynėje išaugo nauja karta. Bet suklydau ne aš, o "Tėvynės balsas". Išaugo tokia karta, kurią mes sekame su nuostaba ir pasididžiavimu. Juk ir Romas Kalanta, už Lietuvos laisvę susideginęs Kauno Miesto sode, buvo laisvės nematęs, juk ir jam sovietinė valdžia buvo gimtoji...

Ir visa tai, mano mieli, nėra legenda:

Neseniai, visai neseniai, jauni žmonės, laisvės nepažinę ir jos nematę, miniomis išsiliejo į Laisvės alėją, šaukdami "Laisvės Lietuvai!" Ir, tąsomi už plaukų, daužomi šautuvų buožėm, iškėlė prie Įgulos bažnyčios trispalvę.

Iš kur jiems padvelkė laisvės vėjas? Kaip, kada jis juos apsvaigino? Gal prašneko pati Lietuvos žemė, gal apie laisvę jiems pakuždėjo praplaukdami debesys, gal sušlamėjo Laisvės alėjos liepos?

O gal dar kartą atgijo lietuviško rašto raidė... Kadaise darkoma graždankos ženklais, o dabar kraipoma, tąsoma, verčiama sudėlioti melo žodžius. Gal toji maža, juoda, vargana raidė atgijo, suliepsnojo!... Ir jaunajai lietuvių kartai sušnabždėjo:

O tačiau Lietuva
Tik atbus gi kada:
Ne veltui ji tiek iškentėjo!

Vladas Šlaitas

PIRAMIDŽIŲ PAVĖSYJE

Kadangi žemė,
kurioj gyvenu,
nesensta,
kadangi auksinis
saulės lietsargis,
po kuriuo gyvenu,
nesensta,
kadangi mėnulio ir žvaigždžių blizgesys nesensta,
tai reiškia,
kad aš tik vienas esu atiduotas senatvės malonei
ir mirties pabučiavimui.
Ir tačiau aš sakau:
pabučiavimui,
nes pabučiavimas reiškia malonę,
nes pabučiavimas
nieko bendro neturi su neapykanta,
su grasinimu
arba baime,
nes pabučiavimas
reiškia kūnų susijungimą meilės malonėje.
Net ir patys seniausieji mūsų protėviai,
egiptiečiai,
kurių nelaisvėje mes gyvenome,
net ir jie jau tikėjo į pomirtinį gyvenimą,
nors netobulą ir savotišką,
su hieroglifais ir inkantacijom piramidžių pavėsyje.

O mano Dieve!
Kaip gerai, kad prieš du tūkstančius metų
Tu mums davei,
mirtingiesiems,
tikrą tikėjimą
į pomirtinį gyvenimą,
nes be mirties ir be kryžiaus
nebūtų tikro gyvenimo:
būtų tiktai hieroglifai ir inkantacijos
piramidžių pavėsyje.

JEIGU NEBŪTŲ VĖJO

I

Žolė ir debesys liudija vėją.
Jeigu nebūtų vėjo,
nebūtų judesio,
jeigu nebūtų žolės,
tai nebūtų ir judesio,
kurs paliudytų vėją,
ir žolė arba debesys
būtų tušti ir visai nereikšmingi dalykai.
Bet žolė nuolat liudija vėją
ir tuo pačiu nuolat liudija judesį,
kurs yra šio pasaulio pradžia ir pradžia mano mąstymo.

II

Jeigu nebūtų meilės,
nebūtų džiaugsmo,
jeigu nebūtų džiaugsmo,
tai nebūtų ir liūdesio,
jeigu nebūtų liūdesio,
tai nebūtų tada ir džiaugsmo su kuo palyginti,
ir gyvenimas būtų graudus tartum plynas laukas
be žolės ir be vėjo.

III

Bet žolė nuolat supasi vėjuj, ir vėjas liudija
žolės judesį savo malonėje,
nes žolė,
judesys
ir vėjas yra sinonimai,
kurie liudija man,
mirtingajam,
Dievo malonę.

LIETUVIŠKŲJŲ EX LIBRISŲ PARODA CHICAGOJE

Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje (4012 S. Archer Ave.) balandžio 17 d. (trečiadienį) 8 val. vak. bus atidaryta penkių lietuvių dailininkų Ex librisų paroda. Muziejuje bus išstatyta 106 Ex librisai. Parodos atidarymo vakare apie letuviškųjų Ex librisų išsivystymo istoriją kalbės G. Vėžys. Parodoje bus išstatytas ir jo paties turimų Ex librisų rinkinys. Paroda muziejuje vyks iki gegužės 10 d.

Tvirto būdo ir geros širdies

Pagarbiai dr. Martyną Anysą prisimenant

GEDIMINAS GALVA

Veik prieš 44 metus užsimezgė mano pažintis su dr. M. Anysu (1895.XI.5 - 1974.I.29). Lietuvos vyriausybės nutarimu, ką tik man baigus universitetą, buvau išsiųstas į užsienį jos pavestiems ūkio klausimams studijuoti. Į Hamburgą atvykau padirbėti žinomame "Weltwirtschaftliches Archiv" — pasaulinio ūkio archyve, kuriame buvo telkiama medžiaga man rūpimais klausimais.

Netrukus turėjau malonią progą lankytis Lietuvos konsulate Hamburge. Ten ir susipažinau su konsulu M. Anysu, kresnu, bet judriu bei energingu vyru, teturėjusiu 35 metus amžiaus.

Metus žvilgsnį į jo veidą, matėsi tvarkinga šukuosena, platoka kakta, vešlūs antakiai, ilgoka nosis ir stiprūs žandikauliai, liudėję jo ryžtą ir valią. Bent man anuo metu susidarė įspūdis, kad jo apskritoka galva prasikišo bendroje išvaizdoje.

Mudviejų šnekta greitai užsimezgė, lyg būtume buvę seni bičiuliai. Jis buvo nuoširdus, atviras ir greitai susivokė pokalbyje.

— Kur sustojote.

— Viešbutyje.

— Kuriam galui viešbučiui mokėti? Konsulato patalpose, trečiame aukšte, yra erdvus kambarys, skirtas svečiams. Taigi būki mano malonus svetys.

Rytojaus dieną jau persikėliau į minėtą kambarį ir ten gyvenau kelis mėnesius, kol baigiau užsimotą darbą.

Konsulo kelnėse

Aš jau buvau daug keliavęs, tačiau Hamburge sulaukiau tinkamos pamokos. Lietuvos konsulatas buvo įsikūręs gerame kvartale. Priešais jį, skersai gatvės, buvo policijos nuovada. Aš sau ir galvoju: juk čia vagis tikrai neįsirioglins. Pravėriau trečiojo aukšto langą ir, kiek paskaitęs, užmigau.

Rytą nubundu ir randu jau ištuštintą kambarį. Dingo visa mano apranga. Nėra kostiumo ir marškinių. Taigi stoviu naktinėje aprangoje ir galvoju: čia jau pono konsulo išdaiga. Tuojau nusliūkinau į antrą aukštą, kuriame M. Anysas gyveno, ir, sutikęs tarnaitę, tariau:

— Žinau, kad ponas konsulas yra pokštininkas, bet jau menki juokai mane palikti naktinėje aprangoje. Man teliko tik batai, kuriuos buvau už durų palikęs nuvalyti.

Pažadintas Martynas buvo rimtas, lyg Patrimpas.

— Susimildams, aš ne naktibalda, o sveiko aprangą imti jau ne mano skonio išdaiga. Matyti, turėjai nekviestą, bet mandagų svetį, nes jis nesiteikė net miegančio pabudinti. Čia juk Hamburgas, o ne vienkiemis prie Biržų.

Reikalas buvo greitai patvarkytas. Martynas atnešė kelnes ir man įteikė. Aš buvau aukštesnio ūgio ir liesokas. Konsulo kelnės tesiekė pusę blauzdų. Atrodžiau tikrai juokingai, bet Martynas nei žodelio. Kai aš užsivilkau iš jo skolintais pinigais pirktą naują eilutę ir ją aplaistėme, Martynas paleido taiklias pašaipos strėles.

Kintų vaikas

Martyno Anyso tėvas buvo jūrininkas, išmaišęs pasaulį. Ir jo tėvas bei proseneliai buvo jūrininkai Tik, vedęs ūkininkaitę, įleido šaknis Kintuose ir tapo žveju.

Tėvo nusistatymas buvo aiškus — kas bebūtų, bet nutarė visus vaikus leisti į pradžios mokyklą. Anysai sulaukė didelės šeimos, keturių berniukų ir trijų mergaičių. Pirmutinis sūnus buvo Martynas, 1902-10 metais jis lankė Kintuose pradžios mokyklą ir ją baigė. Tėvai buvo pasiturintys, bet vis dar taupė ir žvalgėsi pirkti didesnį ūkį. Martynas jau pradžios mokykloje pasižymėjo gera atmintimi ir kitais gabumais. Mokytojas skatino tėvą toliau Martyną mokyti, bet šis reikalas laikinai įstrigo. Vienerius metus Martynas buvo tėvui talkininkas ūkyje ir Kuršių mariose žvejoti, o antruosius dirbo šturnamu Juodkrantės žvejybos prižiūrėtojo laive.

Kas gi per vieni tie Kintai.

Tai Šilutės aps. bažnytkaimis ir valsčiaus miestelis, anuo metu neturėjęs 500 gyventojų. Vietovė sena, istorinė. Ji šliedinosi prie Kuršių marių ir ją siekė senasis Klaipėdos-Ventės vieškelis. O ji buvo graži. Šiaurėje ir vakaruose plačia juosta tęsėsi pušynas, jau 1700 m. pradėtas sodinti Kuršių marių pakrančio smėliui sulaikyti. Žvelgi ten už marių ir matai puikų paveikslą nuo Juodkrantės ligi Nidos, jos kaimynystėje kopas, nenuilstančio vėjo kūrinį. Visa tai pelnė Kintams vasarvietės vardą.

Dr. Martynas Anysas (1895-1974. I. 29)

Berlyno mokykloje

Anuo metu kintiškiai stengėsi vaikus pradžios mokykloje mokyti, siekė prasigyventi, vaikams gūžtą susukti, bet vidurinėje ir ypač aukštojoje mokykloje mokyti jiems rodėsi lyg ir svetimas reikalas. Per švelniai pasakiau — svetimas, nes kintiškis ūkininkas ar žvejys, ne visada leidęs vaikams vietos pradžios mokyklą baigti, tiesiog negalėjo susigyventi su mintimi dar ir aukštesnėse mokyklose savo vaikus mokyti. Jo supratimu, tai galėjo daryti tik vokietis ar kitaip praturtėjęs lietuvis, pvz. malūnininkas Ašmys iš Povilų km., leidęs sūnų Mykolą net Šveicarijoje mokytis.

Ir Martynui Anysui, turėjusiam gabumų ir veržlos, kažin kaip būtų pavykę įkelti koją vidurinėn mokyklon, jei ne palankus atsitiktinumas. Mat, Martyno motinos pusbrolis Posingies, jau gerokai pakopęs Berlyne pašto tarnybos piramidėje, bevaikis, kartą atvyko į Kintus ir prikalbino Anysus leisti Martyną mokytis vidurinėje mokykloje. Jis pažadėjo Berlyne jį išlaikyti ir globoti.

Taip Martynas 1913 m. pateko Berlynan ir ten darė sparčią pažangą mokykloje. Jo tėvai net kitiems vaikams nesakė, ką veikia jų brolis, o tik porino, kad Martynas suradęs geresnį darbą Vokietijoje ir ten jis puikiai verčiąsis.

Kaipgi vaikams tokią tiesą sakysi, juk jie išplepės, o kaimynai tėvams akis badys — mat, užsimanė sūnų net Berlyne mokyti.

Karo išbandymas

1914 m. Martynas buvo pašauktas kariuomenėn, pateko į karo laivyną ir netrukus buvo skirtas mokytis artilerijos kursuose, nes patikrinimo metu užtikti jo sugebėjimai matematikoje. Kursus baigusieji atliko karinius pratimus prie Kielio. Pratimų metu Martynas pasielgė saviškai, taigi nepaisė taktinės teorijos, kuri buvo įkalta kursų dalyviams. Pratimus baigus, karininkai peikė Martyną, kad jis nesilaikė drausmės, o peikiamasis dėstė samprotavimus, gynė savo veiksmus. Iškilo ginčas, kurį išsprendė karinė laivo vadovybė tarusi:

— Šiuo ypatingu atveju Anysas teisus, nesivadovavęs įprastine taktika.

Karo metu Martynui teko dalyvauti ir žinomajame Skagerako jūrų mūšyje, įvykusiame 1916. V.31-VI.1, užsibaigusiame be kurios nors pusės persvaros, nors anglai ten turėjo žymiai didesnių nuostolių. Karo pabaigoje Martynui teko kautis ir Baltijos jūroje, Suomijos pakrantėse.

Karui pasibaigus, sveikutėlis vėl grįžo į Kintus. Martynas su M. Dreižiu ir V. Endrikaičiu tuojau įkūrė "Rūtą", tautinę jaunimo draugiją, kuri jau 1919 m. žiemą ėmė veikti ir Kintuose suruošė Vydūno vaidinimą "Jonuks, mergų biįąs". Tai buvo pirmutinė Martyno lietuviškos veiklos pakopa. Tais pat metais jis jau dirbo "Prūsų lietuvių balso" redakcijoje.

Ir vėl Berlyne

Lietuvos pasiuntinybės Berlyne konsulariniam skyriui prireikė sekretoriaus, mokančio vokiečių kalbą. Šioms pareigoms kvietė Petrutį, kuris dėl džiovos pareigų atsisakė ir savo vieton pasiūlė M. Anysą. Tokia buvo Martyno darbo pradžia Užsienio reikalų ministerijoje.

1920 m. pačioje pabaigoje, gavęs kvietimą, išvyko minėtoms pareigoms. Jau anuo metu, nors nebuvo baigęs vidurinės mokyklos, vokiečių kalbą geriau valdė už kitus pasiuntinybės tarnautojus. Taigi jam ir teko atlikti visą vokiškąjį susirašinėjimą.

1927 m. jis buvo paskirtas pasiuntinybės attache. Dar dvejiems metams praslinkus, jau buvo paskirtas vicekonsulu Hamburge, o kiek vėliau, jau kaip konsulas, ten gynė Lietuvos piliečių teises.

Suprantama, Martynas negalėjo tenkintis Kintų "akademijos" ir vidurinės mokyklos dviejų klasių mokslu. Jau 1923 m. jis išlaikė eksterno egzaminus vokiečių vidurinėje mokykloje Kaune, nes anuo metu vokiečių kalbą geriau mokėjo ir pats darbas spyrė ją studijuoti. Gavęs brandos pažymėjimą, ėmė studijuoti teisę Berlyno universitete. Universitetinės studijos užsitęsė visą dešimtmetį. Tik 1933 m., jau konsulaujant Hamburge, prof. R. Laun priežiūroje, Martynas apgynė disertaciją "Der Litauisch-Polnische Streit um das Wilnagebiet" — lietuvių ir lenkų ginčas dėl Vilnijos. Nereikia nustebti, kad Martynas gynė lietuviškąjį požiūrį šioje byloje, nes tai buvo ir jo pareiga. Jau įdomesnis buvo prof. R. Laun disertacijos teiginiams pritarimas. O prof. R. Laun buvo ne eilinis profesorius, bet išgarsėjęs tarptautinės ir valstybinės teisės žinovas, parašęs eilę teisės veikalų ir ryškinęs teisės autonomijos mintį, kad teisės normos išplaukia ne iš įsakymo, bet visų dalyvių sutarimo. Jam buvo žinomos Lietuvos bylos ir Pabaltijo valstybių rūpesčiai.

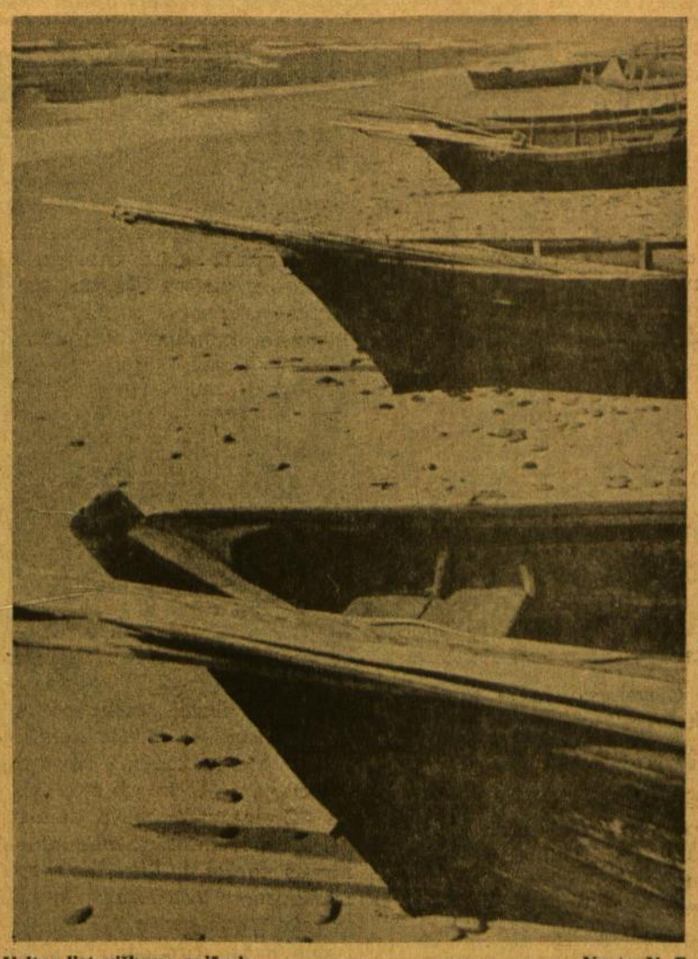

Valtys lietuviškame pajūryje Nuotr. N. F.

Gimtajame krašte

1934 m. jis persikėlė į Klaipėdą ir veikė bent keliuose baruose. 1934-39 metais buvo Klaipėdos krašto gubernatūros patarėjas, išskyrus 1935 m., kai ėjo Krašto direktorijos nario pareigas.

1936-39 metais jis dėstė tarptautinę privatinę teisę ir šį darbą tęsė Šiauliuose iki 1941 m., kai Prekybos institutas jau buvo uždarytas.

Tretysis jo veiklos baras — darbas ūkinėse ir visuomeninėse organizacijose. Daugelio įmonių valdybose, priežiūros tarybose jis buvo vadovu ar nariu.

Klaipėdoje ir aš turėjau progos ne viename bare su Marynu glaudžiai bendradarbiauti.

Martynas buvo keliais atvejais pagerbtas, Gedimino, Latvijos Trijų žvaigždžių ir kitais ordinais apdovanotas.

Šio penkmečio, kuris pasižymėjo nepaprasta įtampa,veiklą čia paviršutiniškai aptariau, prileisdamas, kad skaitytojas vartė ar dar vartys platesnius, paties Martyno rašytus, atsiminimus.

Svarbiausias palikimas

Išeivijos metus Martyno šeima praleido Toronte, Kanadoje. Jis plušėjo lietuviškose ir tarptautinėse organizacijose. Dirbo KLB, dalyvavo Kultūros fondo veikloje, rėmė skautus ir vadovavo būreliui Vasario 16-tos gimnazijai remti. Jis veikė Mažosios Lietuvos rezistencijos sąjungoje, Tautos fonde ir buvo tų organizacijų valdybų nariu.

Dalyvavo Antikomunistiniame bloke (ABN), buvo jo prezidiumo narys. Už veiklą Pabaltiečių federacijoje Kanadoje išrinktas garbės pirmininku.

Jo didžiausias paminklas yra ne visuomeninė veikla, kurioje jis buvo pakeičiamas, bet palikti raštai.

Nepriklausomos Lietuvos tarpsnyje jis buvo šykštokas raštais. 1935 m. buvo paskelbta studija "Klaipėdos krašto konvencija ir statutas, einant Nuolatinio tarptautinio teismo sprendimu iš 1932.VIII.11". Jei kas Martyno būdo nepažino, galėjo ranka numoti į jo rašymo užmojį. Didžiausius polėkius jis parodė svetur istorinius veikalus rašyti, nors Kanadoje tikrai buvo sunku istorinius šaltinius sulesinėti.

M. Anyso veikalas "Senprūsių laisvės kovos", išleistas 1968 m., mane tikrai nustebino. Tai didelis jo darbas, nušviečiantis prūsų kovas su Kryžiuočių ordinu ir parodantis tai, kas būtų laukę lietuvių tautos, jei ji nebūtų sugebėjusi vokiečiams atsispirti.

Istorikai gali sublusinėti šalutinės svarbos priekaištų, tačiau ir jų nedaug terado šiame milžiniškame darbe, kuriam atlikti buvo būtinas Martyno ryžtas ir valia. Ištvermingai jis sulesinėjo įvairiomis kalbomis šaltinius ir juos naudojo, lyg išmokslintas istorikas.

Aš ir šiandieną nežinau, kodėl Martynas pakvietė mane, taigi ne istoriką, pristatyti visuomenei Chicagoje jo istorinį veikalą.

Kitas jo darbas "Žymios lietuvės moterys", rašytas drauge su jo žmona ir žymia talkininke Valerija Bielskyte-Anysiene, daugelio ypač slaviškų ir vakarietiškų kalbų mokove. Veikalui buvo ruoštasi net 15 metų. Jis išleistas 1970 m.

Rankraščiuose liko dar šie darbai. "Vytautas-Aleksandras, Didysis Lietuvos kunigaikštis", "Kova dėl Klaipėdos" ir vokiečių kalba "So war Hitler und sein System".

Paskutiniai du veikalai liečia Klaipėdoje jo praleistą tarpsnį — lietuviškąją ir vokiškąją politiką.

Tvirto būdo vyras

Martynas buvo kieto, tvirto būdo, vydūniškai tarus — sau žmogus. Jis daug reikalavo iš savęs ir kitų. Buvo griežtas, bet turėjo humoro griežtumui sušvelninti. Griežtas, bet geros širdies, gailestingas ir pirmasis ištiesdavo ranką patekusiam į vargą.

Tai buvo tiesus žmogus ir drįso nemalonią tiesą į akis berti, nežiūrint kas jis toks buvo.

Dėl Lietuvos vyriausybių politikos Klaipėdoje jis aiškiai ir atvirai išsitarė paskutiniuose rašiniuose, kurie sukėlė nejaukų ir neatsakingą atgarsį, pastūmėjusį Martyną, artimųjų nuomone, atsisveikinti su šiuo pasauliu.

Ne iš gero ir istorikas J. Jakštas šoko Martyną nuo nenaudėlių rašeivų "Tėviškės Žiburiuose" ginti. Bet jautriosios Martyno stygos jau buvo paliestos. Sausio 29 d. jis buvo patenkintas, baigęs tvarkyti savo atsiminimus. Su žmona Valerija išėjo atsikvėpti.

— Aš dar valandėlei įšoksiu spaustuvėn kai ką pataisyti.

Nuvyko, bet jau neparvyko. Staiga jis spaustuvėje atsisėdo ir tarė:

— Kažin kas mano krūtinę sunkiai slegia.

Susmuko ir jau nebepasikėlė. Mirtis buvo greitesnė už skubančius gydytojus. Atlikęs pareigą lietuvių tautai, jis prisiglaudė svetimoje, bet svetingoje šalyje.

Mano bičiuliškai nusiteikusių skaitytojų vardan tebūnie leista pareikšti nuoširdžiausią užuojautą Valerijai Anysienei, dukrai Gražinai, sūnui Jurgiui Arvydui, velionies broliui Jonui ir kitiems artimiesiems sunkiai užgniaužiamo skausmo valandose.

Įsakymai ir naujoji moralė

Išsimokslinęs pranciškonas Nicholas Lohkamp, moralinės teologijos profesorius ir akademinis dekanas Šv. Leonardo kolegijoje Daytone, Ohio, parašė naują knygą: "The Commandments and the New Morality". Išleido St. Anthony Messenger Press, 1974 m. 172 psl., kišeninės laidos kaina 1 dol. 85 ct. Knygoje aiškina naujas kryptis dorovės moksle, atkreipdamas dėmesį į naujumus, į laisvės ir atsakomybės bei mirtinos nuodėmės sampratą. Pažymi, kad didysis suklupimas nėra koks atskiras veiksmas, bet patovesnis atsimetimas nuo Dievo. Pabrėžta, kad senoji moralė daugiau akcentavo nebuvimą tam tikrų uždraustų veiksmų, taip sakant, kreipė dėmesį ne į vidinio gyvenimo pliusą, o į nulį — nebuvimą nupuolimo.

Naujoji moralė daugiau akcentuoja pozityvųjį gėrį, ypatingai socialinėje srityje, meilėje ir taikoje. Autorius knygos pabaigoje sako: "Naujoji moralė stengiasi atspindėti Evangeliją: tikėjimą, atsivertimą, augimą, laisvę, meilę. Tradicinė moralė, savo keliu, taip pat siekė to paties, bet mes tikime, kad naujoji moralė tiksliau atspindi Evangeliją ir įgalina žmogų Evangeliją išgyventi pastoviau, nuoširdžiau, ištikimiau. Tai ir daro naująją moralę nauja ir sudaro jos pateisinimą".

Knygos antroje dalyje detaliau panagrinėja tokius dalykus, kaip garbinimas, gyvenimas, seksas, teisingumas, gyvenimas tiesoje. Knyga gana įdomi pasiskaityti. Autorius yra pasiruošęs rašyti, studijas išėjęs Katalikų universitete Washingone ir jas gilinęs San Francisco ir Bostono universitetuose. *J. Pr.*

HOLD IT!

We have a savings plan for your financial future ... and you'll like saving with us. Ask your friends and neighbors about St. Anthony Savings.!

Tik pas mus galite pasirinkti Dividendų mokėjimo planą.

Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield	CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage
7.627	7.418	7.372	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$10,000.00	7¼%
7.354	7.160	7.118	4 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	7%
7.083	6.902	6.863	3½ years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	6¾%
6.812	6.644	6.608	2 years CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 5,000.00	6½%
6.541	6.387	6.353	1 year CERTIFICATE of DEPOSITS	$ 1,000.00	6¼%
5.390			PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	$ 100.00	5¼%
5.126			OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	$ 10.00	5%

PAS MUS NE VISI DARBININKAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVIŠKAI.

MEMBER F.S.L.I.C. WASHINGTON, D.C.

Saint Anthony Savings

1447 South 49th Court Cicero 60650
Telephone 656-6330 and 242-4395
JOSEPH F. GRIBAUSKAS, Vedėjas

Open Mon. 9-8, Tues,-Thurs, Fri. 9-5. Sat. 9-1; Closed Wed. & Sun.

Romas Viesulas

Šile gegė kukavo,
Gražiai galvą šukavo

Iš litografijų ciklo lietuvių liaudies dainų temomis

Kad zuikiai pradėtų šokti

Apmąstymai Romo Viesulo parodos New Yorke proga

K. ŽOROMSKIS

Jeigu dailiojo žodžio žodžiai gali kaip paukščiai skraidyti, to nebegali padaryti kritikos žodžiai, kada sustoja prieš užbaigtą uždavinį. Mat, šiuo atveju tie žodžiai nebegali nieko daugiau pasakyti, kiek yra pasakyta prityrusios rankos ir žvalios akies. Rodos, kad šiedu elementai abu pas Romą Viesulą yra privesti prie visiško užbaigimo ir perfekcijos tobulumo 1970-71-jų metų raižiniuose.

Jau daugeliu atvejų esu pabrėžęs labai didelę svarbą techniškojo elemento vaizdinio meno darbuose, ir todėl mane užplūsta didelis džiaugsmas, kai Romas Viesulas, ypač paskutiniuose savo darbuose, šitą reikalingumą precizišku tikslumu patvirtina. Taigi, tik šis elementas, o ne kas kita, priveda meną iki didžiųjų meistrų kvalifikacijos. Gali vienaip ar kitaip atrodyti tema, bet kada išpildymas pasidaro be priekaištų, kritikos žodis čia sustoja ir pasako:

— Gerai! Bravo!

Ir kada aš pažiūriu atgal per petį į visus tuos "ideologinius" paveiksliukus, taip dažnai rodomus mūsų parodose, aš su tikru skausmu atsidūstu: "Dieve, kodėl jie taip menkai orientuojasi?.. Ir... Kodėl jie taip baisiai pyksta, kad jų "nesuprantu"?.. Todėl dėl šito dar kartą pabrėžiu, jog "Kas" meno kritikai, o taip pat ir man, nereikalinga. Kritikai reikalinga "Kaip". O Romo Viesulo darbuose tas kaip jau yra su didžiąja raide, nes išbaigtas. Štai "Pervaža" (1970), štai "23-ji diena" (1971), štai "Apreiškimas (1970).

Jeigu ankstesniuose Romo darbuose dar galima rasti lyg skubotumo, lyg "paretušavimo", lyg ne visai laimingų toninių antspaudų, tai čia suminėtuose darbuose jau yra viskas atlikta ir užbaigta. Prie jų norisi vis grįžti ir grįžti, ir vis su ta pačia giesme: Gerai! Bravo!

Bet vienas mažmožis man krenta į akį. Prieš trejus, gal ketverius metus Romas viename pokalbyje to paties "Draugo" kultūrinio priedo skiltyse beveik išjuokė abstraktųjį meną, pasisakydamas, kad jis pats niekada nenutolo nuo daiktinio meno (....?). Bet kaip čia įvyko, kad dabartiniuose jo atspauduose kaip "Rauda 7" ar "23-ji diena" to daikto visai neberandame. Kitur, kaip "Apreiškimas", "Ant vario vartų" tik sunkiai tesurandamos jo užuominos?

Esu įtikintas, kad Romas Viesulas niekada nebuvo nei realistas, nei natūralistas. Jo konstruktyvioji bazė, kaip formų, taip ir spalvų, jeigu kur jos parodomos, buvo, o dabar dar labiau yra abstrakti. Taip, ankstesniuose darbuose buvo matyti daiktinių detalių, gi dabartiniuose tos detalės arba visai prapuolė, arba taip rafinuotai paslėptos, kad jų nė nebematyti, lyg būtų kažkur pamirštos. R. Viesulo komponavimas konstruktyvus. Tai, sakytume, sudramatinta konstrukcija, kur joje drebėdamos, lėkdamos ir klykdamos detalės savo nepaprastu technišku gerumu sukelia tą dramatinį momentą ir sukapoja į gabalus pagrindiniąsias konstrukcijos plokštes. Šiuo atveju, jis geras aktorius: žino, ką publikai sakyti, o ką tik mirktelėjimu parodyti.

Bet, va, girdėjau kalbant, kad jis per sunkus (?...?).

Net nebežinau, ar juoktis ar verkti: mums dar vis tebereikia vien marginių arba gražiai nuskutinėtų velykinių kiaušinių...

Kartą, rodos, W. Disney susuktoje filmoje mačiau tokį įvykį. Vilkas pasigavo zuikį. Ir čia pat, atsigulęs ant sniego, ėmė jį ėsti, o kiti zuikiai, susilėpę už akmenų, labai graudžiai verkė. O kai tas vilkas tą zuikį suėdė ir pasirąžęs kažkur sau nurioglino, zuikeliai vėl pradėjo kazokėlį šokti...

Kiek žinau, kaip ir aš, taip ir Romas, taip ir daugybė kitų ne tik be Tėvynės, bet ir be tėvų, be brolių ir be skatiko kišeniuje išėjome į pasaulį. Juk perėjome beveik visus karo ir pokario negandus. Kaipgi tad būtų galėję atsitikti, kad kūrybingo ir jautraus žmogaus mintyse ar širdyje nebūtų galėjusi pasilikti nei viena likimo tėkšta atspauda arba sunkiai užminta pėda?.. Kokiu būdu tada kūrybingas žmogus galėtų išvengti šito visai nesuminėdamas savo kūrybiniuose atspauduose? Taip! Meno istorija pilna "sunkių" dailininkų, pradedant Rembrantu, baigiant van Goghu. Gal tik Kandinsky ir Titianas kiek lengvesni. Ir tai, ko gero, tik todėl, kad Kandisky mėgdavo nugerti, o Titianas buvo turtingas... Su Romu Viesulu, rodos, nesirišo nei bonkelė, nei, kol kas, ypatingi turtai... Kaipgi tada mes jį galėtume apsaugoti nuo nuoširdumo...

Bet galėčiau turėti jam ir vieną nedidelį priekaištą: manau, kad jis sugebėtų ir galėtų būti dar didesnis novatorius.

Clevelando vyrų oktetas

VLADAS JAKUBĖNAS

"Draugo" romanų konkurso premijos įteikimo iškilmės pagal nusistovėjusią tradiciją būna surištos su koncertine dalimi, dažniausiai su įvairiomis, iš kitur atkviestomis solistinėmis jėgomis. Šiais metais po oficialiosios dalies ir pusiau skaitytine, pusiau vaidintine forma Z. Visockienės ir V. Juodkos pateiktos premijuoto Birutės Pūkelevičiūtės romano ištraukos išgirdome svečius iš Clevelando: vyrų oktetą su soliste Irena Grigaliūnaite. Rytas Babickas, šio sambūrio vadovas, oktetą palydėjo fortepijonu, pateikdamas kai kur ir trumpus komentarus.

Clevelando oktetas ,atmetus žodį "vyrų", galėtų vadintis ir "nonetu", nes jo devintas narys — I. Grigaliūnaitė gražiai derinasi, sudarant harmoningą visumą. Savo pobūdžiu šis sambūris užima lyg vidurį tarp "rimtosios" ir "lengvosios", Lietuvoje dabar vykusiai vadinamos "estradinės" muzikos. Ši paskutinė gali būti gan įvairaus pobūdžio, ypač Amerikoje jai priklausytų ir madingai deformuotais balsais dainuoją solistai, ir aštriai disonansinis pritarimas. Bet estradinė muzika kitu sparnu gali būti glaudžiai surišta ir su klasiškai romantišku, švelnaus skambesio stiliumi. Prie šio paskutinio neabejotinai priklauso Ryto Babicko vedamas Clevelando oketetas. Jo aštuoni dalyviai visi yra neblogi žanriniai solistai, bet šalia to, jie gali skambėti ir kaip niuansuotas, išlygintas, tobulai intonuotas choras.

Pateiktieji programos numeriai žymia dalimi gimė dabartinėje Lietuvoje, kur yra išaugusi simpatinga, skambaus stiliaus, gan lietuviška estradinės muzikos literatūra. Įdomu, kad ten joje dalyvauja ir kompozitoriai, žinomi rimtos muzikos srityje. Estradinei muzikai gerai atlikti reikalinga kruopštaus, detalizuoto darbo ir kūrybinio išradingumo, ieškant spalvų bei niuansų Clevelando oktetas parodo gražius rezultatus šioje srityje. Bendras skambesio pobūdis yra šviesus, lengvas, lyriškas ar žaismingas. Galima būtų pageidauti kai kur daugiau dramatinių akcentų, sambūrio galimumo ribose; galėtų būti įnešta taipgi kai kur ir lėtesnio tempo lyrinių dainų. Gražiai aranžuota B. Dvariono solo daina "Žvaigždutė" buvo dalinai gal kiek per greita. Senais atminimais dvelkė J. Naujalio harmonizuota "Ant kalno karklai siūbavo", taip pat ir "Gaudžia trimitai", M. Petrausko. St. Šimkui atstovavo charakteringa liaudies daina "Anoj pusėj Nemunėlio", o Tallat Kelpšai — dar negirdėta, savito skambesio "Daunoj lilio čiūto". Iš Amerikoje gyvenančių autorių — įdomios faktūros J. Stankūno "Dainos kviesllys" ir žaismingai romantiška G. Gudauskienės "Sode", (programoj vėl nepažymint, kad žodžiai Jono Aisčio). A. Jakavičiaus "Paskutinis tango" dvelkė dar Lietuvoje girdėtais atgarsiais. Sudomino kai kurie humoristiniai numeriai, kaip T. Makačino (sūnaus) "Pypkės dūmai" — įtikinančiai skambąs liaudiškumo ir džiazo junginys ir A. Bražinsko komiška epopėja "Motociklą pirko Rokas". Šio paskutiniojo autoriaus yra tekę girdėti itin rimtų, visai kontrastingų solo dainų. Buvo įdomu užgirst a. a. Gaubo (tremtinio) "Nurimk sesut"; šis numeris sudarė konkurenciją populiariai V. Jakubėno tų pačių žodžių dainelei.

Irena Grigaliūnaitė turi nestiprų, bet gerai apvaldytą lyrinį sopraną; jos solo numeriai buvo pateikti gražiu išpildymu. Tą patį galima pasakyti ir apie kitus solistus: M. Motiejūną, R. Bublį, A. Gylį, V. Žiedonį (ilgesingoje, bet lengvoje M. Noviko dainos "Laivai" melodijoje). Vienas iš tenorų turi nepaprasto aukštumo, sumaniai valdomą falcetą, kai kur taikliai panaudotą visumos sąskambiui nuspalvinti.

Nemuzikinei programos daliai ilgokai užsitęsus, čia rašančiam nebebuvo galimumo užgirsti paskutinių programos numerių su žinomais nelietuvių autorių kūriniais. Tačiau iš to, ką girdėjome, pasiliko kultūringas, darnus, gal net pernelyg perdėm švelnus įspūdis. Keletas rimtų, melancholiškų ar niūriai audringų numerių koncerto programoje nepažeistų bendro stiliaus, bet praturtintų šio simpatingo sambūrio spalvų diapazoną.

Iš programos sunku buvo spręsti, kurios dainos yra pačių autorių aranžuotos panašiam ansambliui, ar paties Ryto Babicko pritaikintos. Aranžuotė buvo gera; R. Babickas pasirodė ir kaip geras šio stiliaus akompaniatorius.

ŽURNALO REDAGAVIMAS

Red. J. Kojelis žurnalistikos vadovėliui parašė praktišką straipsnį apie žurnalo redagavimą. Šį vadovėlį leidžia Liet. žurnalistų sąjunga, redaguoja Juoz. Prunskis.

Our Silver Anniversary

For twenty-five years, since March of 1949, the confidence and friendship between the staff of the First National Bank of Evergreen Park and our ever increasing family of customers have spurred our rapid growth in stature, experience, assets and services. It's meant much to the thousands of families and businesses in the community ... financial help, support, protection and growth. To you, our twenty-five years of experience means the ability to provide the widest possible variety of savings plans and financial services. All with the utmost safety and the very best rates legally allowed. We look forward to 25 more good years. Ask about our Commemorative Anniversary pure silver ingot.

FIRST NATIONAL BANK OF EVERGREEN PARK
3101 West 95th Street • GA 2-6700 • PR 9-6700

A FULL SERVICE BANK
MEMBER F.D.I.C.

MELSKIMĖS IR AUKOKIME
tikėjimui palaikyti Lietuvoje.
GAVĖNIA YRA VAJAUS METAS RELIGINEI ŠALPAI
Visi lietuviai ypatingai meldžiasi
už
LIETUVOS LAISVĘ IR PERSEKIOJAMĄ BAŽNYČIĄ LIETUVOJE
PRAVEDAMA RINKLIAVOS

Mūsų asmeniškos maldos ir pamaldos parapijų — organizacijų — įstaigų — vienuolijų, pagal maldos kalendorių, skiriamos pavergtiems tėvynainiams išlaisvinti.

Šv. Mišios už Lietuvą ir geradarius aukojamos kasdien

Savo aukas siųskite: LITHUANIAN CATHOLIC RELIGIOUS AID,
64-09 56 Rd., Maspeth, N. Y. 111378

Aukos atleidžiamos nuo mokesčių.

LKRŠ Valdyba
Vysk. Vincentas Brizgys, pirm.

Siunčiu savo auką
Persekiojamai Bažnyčiai Lietuvoje paremti $.....
Parašas .....
Adresas .....

GIFTS INTERNATIONAL INC.
VAZNELIŲ PREKYBA
Dovanos įvairioms progoms
2501 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Tel. (312) 471-1424

UŽSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.
GERIAUSIĄ DOVANĄ
SIŲSTI
Į LIETUVĄ
dabar, kaip niekad anksčiau
SPECIALŪS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAI

INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmiausia pasakė apie tai, o jūsų giminės pritarė.

Su specialių rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai įeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisiųs įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarus rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA
GREICIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maždaug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra $2.55.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ. NĖRA JOKIŲ KITŲ MOKĖJIMŲ.

REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO
Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU
AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas
greičiausias pristatymas
Pasirinkite iš šių naujų modelių

ZHIGULI VAZ 2101 US $3440.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL ZHIGULI VAZ 2103 US $3947.00
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON US $3795.00
EXPORT MODEL MOSKVITCH 412 IE US $3490.00
MOSKVITCH 408 IE US $3210.00
MOSKVITCH 426 IE STATION WAGON US $3643.00
MOSKVITCH 427 IE STATION WAGON US $3910.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 US $2200.00
ZAPAROZHETS ZAZ 968 E Naujas US $2353.00

REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ. SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTMENTAIS, NAUDOTAIS RŪBAIS SVEČIAMS IŠ USSR

REIKALAUKITE MŪSŲ SPECIALAUS BIULETENIO

MES TURIM 35 METŲ PATYRIMĄ ŠIAME BIZNYJE IR TAIP PAT TURIM TŪKSTANČIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ

Operetės pastatymas įvyks bal. 27 d., šeštad., 8 v. v. ir bal. 28 d., sekmad., 3 val. popiet Marijos Aukštesniosios mokyklos auditorijoje

CHICAGOS LIETUVIŲ CHORAS PIRMYN
—stato—
Robert Planquette 3-jų veiksmų operetę
"KORNEVILIO VARPAI"
Dirigentas ir režisorius Muz. K. STEPONAVIČIUS. Solistai: ALGIRDAS BRAZIS, DALIA KUČĖNIENĖ, VIKTORAS MIELIULIS, ELEONORA ZAPOLIENĖ, ALBERTAS SNARSKIS, VALENTINAS LIORENTAS ir kiti.

Bilietai gaunami Marginiuose, 2511 West 69th Street
Telef. — PRospect 8-4585

Bilietų kainos: 4-5-6-7 dol. abiem spektakliams.

MALONIAI KVIEČIAME VISUS.

Nauji leidiniai

• BALTIC LITERATURE AND LINGUISTICS. Publications of the Association for the Advancement of Baltic Studies 4. Editors: Arvids Ziedonis, Jr., Muhlenberg College; Jaan Puhvel, University of California, Los Angeles; Rimvydas Šilbajoris, The Ohio State University; Mardi Valgemae, Lehman College, City University of New York. Association for the Advancement of Baltic Saudies, Inc., The Ohio State University, Columbus, Ohio 43210. Library of Congress Catalog Card Number: 73-90000. Cover by I. Rumpeters. Printed by Augustums Printing Service, Lincoln, Nebraska 68502. Executive Director: Janis Gaigulis, 366-86th St., Brooklyn, N.Y. 11209. $8.50, $3.95 in paper.

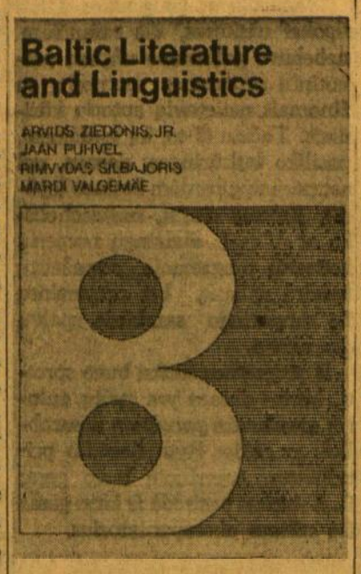

Leidinys yra gražus lietuvių, latvių ir estų mokslininkų, literatūros, tautosakos ir kalbotyros specialistų, bendradarbiavimo ir sujungtų pastangų vaisius. Tai labai prasmingas šios rūšies temų pristatymas angliškai kalbančiam pasauliui, o tuo pačiu jų iškėlimas globalinėn plotmėn.

Visi leidinyje pateiktieji straipsniai yra akademinio lygio. O didelio formato, 252 psl. knygoje jų yra gana daug. Suminėsime čia bent temas, kurios liečia labiau lituanistiką. Iš literatūrai skirtų puslapių: Ivar Ivask "Baltic Literatures in Exile — Balance of a Quarte Century"; Rimvydas Šilbajoris "The Arts as Images in the Poetry of Henrikas Radauskas"; Algirdas Landsbergis "Faces of Evil in Three Lithuanian Plays"; B. Vaškelis "The Short Stories of Romualdas Lankauskas"; Rimvydas Šliažas "Element of Old Prussian Mythology in Guenter Grass's *Dog Years*". Tautosakos puslapiuos: Jaan Puhvel "The Baltic Pantheon; Felix Oinas "The Baltic Background of Balto - Finnic Folklore". Mary Kilbourne Matossian "Vestiges of the Cult of the Mother Goddess in Baltic Folklore". Kalbotyrinėje leidinio dalyje: Heronims Tichovskis "Lomonosov's View on the Relation Betwen Baltic and Slavic Languages"; Antanas Klimas "What's New in the Old Controversy—Baltic and Slavic"; Terje Matthiassen "Remarks on the Zero Degree of the Type TīT, TūT Te/oiT Te/ouT in Baltic (and Slavic)"; Eric P. Hamp "The Diphthongization of Long Mid Vowels"; Velta Rūķe-Draviņa "Some Typical Features in the Structure of Baltic Toponyms"; Jiri Marvan "Deciphering the Old Prussian 'Message'"; Jules F. Levin "-ja Stems and -e Stems in the Elbing Vocabulary"; William R. Schmalstieg "Lithuanian Nominative Plurals in -ys and -ūs"; Janina K. Rėklaitis "Case Study of an 'Analogical' Cnange in Lithhuanian".

Gale skaitytojas supažindinamas su visų straipsnių autoriais, ir čia matome, kad bendradarbių eilėje yra ne vien baltiečiai, bet ir kitų tautų mokslininkai, besidomintys baltistika. O tokių jau mokslo pasaulyje yra apsčiai. Labai parankus ir akylai paruoštas net daugiau 20 psl. indeksas.

• LAIVAS 1974 m. balandžio mėn. Nr. 4. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Adr.: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Metams kaina 4 dol. Redaguoja kun. Juozas Prunskis.

Šiame velykiniame numery kun. A. Jaunius rašo apie Prisikėlimo reikšmę. Istorikas dr. J. Jakštas iškelia šv. Kazimiero įtaką Lietuvai, apsisprendžiant už Vakarų kultūrą. Dail. A. Tamotienė rašo apie lietuvių religinį liaudies meną. Kun. K. Matulaitis, MIC informuoja apie naują posūkį anglikonuose. Kun. dr. J. Vaišnora, MIC aptaria arkiv. J. Matulaičio asmenybę, ta tema rašo ir kun. V. Lysik, MIC. Kun. A. Nockūnas, MIC aiškina išpažinties potvarkius. Ign. Šmigelskis aprašo religines nuotaikas Vokietijoje. M. Pulauskas, MIC aiškina maldos esmę ir tikslus. Daug informacijų iš Lietuvos ir iš religinio pasaulio. Žurnalas iliustruotas.

• *LITUANICA, 1974 m. Nr. 6.* Dariaus-Girėno lituanistinės mokyklos Chicagoje laikraštėlis. Pačių mokinių įdomi rašinėlių ir piešinių pynė.

• *GARSAS, 1974 m. Nr. 3.* Dariaus-Girėno lituanistinės mokyklos Chicagoje šeštojo skyriaus mokinių laikraštėlis. Daug gana nuoširdžių pirmųjų poezijos ir prozos bandymų.

• *SKAUTŲ AIDAS, 1974 m. vasario mėn.*. Oficialus Lietuvių skautų sąjungos organas. Redaguoja A. Namikienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Leidžia LSS Tarybos Pirmija. Žurnalas gausiai iliustruotas daugiausia skautiškos veiklos nuotraukomis. Išeina kas mėnesį, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėnesius. Metinė prenumerata $5.00, garbės prenumerata $10.00, garbės leidėjo prenumerata $25.00.

• *VILTIS, Volume 32, No. 6, March-April 1974.* A. Folklore Magazine. Tarptautinio pobūdžio tautosakos, tautodailės, o ypač tautinių šokių žurnalas. Gausiai iliustruotas. Kiekviename numeryje yra taipgi įvairių akcentų lietuvių folkloristikai. Žurnalą redaguoja ir administruoja V. F. Beliajus P. O. Box 1226, Denver, Colorado 80201. Žurnalo metinė prenumerata $5.00.

• *VYTIS, 1974 m. kovo mėn.* Beveik vien tik anglų kalba spausdinamas Lietuvos Vyčių žurnalas. Redaguoja Loretta Stukas, 1467 Force Drive, Mountainside, N. J. 07092. Administracijos adresas: Vytis, 1625 W. 60636. Metinė prenumerata — $4.00.

• *PASAULIO LIETUVIS, 1974 m. vasario mėn. Nr. 3.* Redaguoja Stasys Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Administruoja Stasys Džiugas, 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Prenumerata — $3.00 metams.

• *MOTERIS, 1974 m. sausio — vasario mėn. Nr. 1.* Lietuvių moterų žurnalas. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Leidžia Kanados Lietuvių katalikių moterų draugija. Žurnalas išeina kas du mėnesiai. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H IA8, Canada. Metinė prenumerata $6.00.

Žurnale spausdinama medžiaga ir straipsnių temos yra labiau kultūrinio pobūdžio, tačiau netrūksta ir grynai praktiškųjų moterims puslapių, kaip "Madų ir grožio pasaulis" ar "Šeimininkių kampelis". Žurnalas gausiai iliustruotas.

Aloyzo Barono romano "Abraomas ir sūnus" latviškos laidos viršelis, pieštas Harijs Gricevičs. Latviškai romanas pavadintas "Paaudžu mezglos" (Kartų mazguose).

• Alois Barons, PAAUDŽU MEZGLOS. Romans. No lietuviešu valodas tulkojis Zariņu Jānis. 1974. Gramatu Draugs.

Tai Aloyzo Barono pereitais metais laimėjusios "Draugo" romanų konkurso premiją knygos "Abraomas ir sūnus" vertimas į latvių kalbą. Romaną išleido latvių leidykla Gramatu Draugs. Latvių kalbon romaną išvertė Zariņu Jānis. Vertėjas jau ir anksčiau ne vieną mūsų grožinės literatūros gabalą yra latvių kalbon išvertęs.

Šis premijuotasis A. Barono romanas latviškai yra išleistas stambia 190 psl. knyga, įrišta į kietus viršelius, su dviejų spalvų aplanko piešiniu.

Tik romano vardas "Abraomas ir sūnus" yra pakeistas latviams patogesniu "Paaudžu mezglos", kas lietuviškai reikštų "Kartų mazguose".

Knygą galima užsisakyti, rašant ir čekį siunčiant šiuo vardu ir adresu: "Laiks", 7307 Third Ave., Brooklyn, N. Y. 11209. Kaina 6 dol.

• *ŠALTINIS, 1974 m. vasaris, Nr. 1.* Tikybinės ir tautinės minties žurnalas. Išeina kas antras mėnuo. Redaguoja S. Matulaitis, MIC. Leidžia Šv. Kazimiero sąjunga ir marijonai. Administruoja J. Dubickas. Metinė prenumerata — $4.00, Anglijoj — 1 sv. 50 p. Redakcijos ir administracijos adresas: 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England.

• *EGLUTĖ, 1974 m. kovo mėn.* Vienintelis lietuviškas laikraštėlis vaikams išeivijoje. Redakciją sudaro: ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė ir Danguolė Sadūnaitė. Administruoja ir spausdina Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Redakcijo ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — $5.00.

• *MITTEILUNGEN AUS BALTISCHEM LEBEN, Nr. 4 (84), Dezember 1973, 18 Jahrgag.* Leidėjas: Baltische Gesellcnshaft in Deutschland. Leidinį galima užsisakyti generalinio sekretoriaus adresu: Adam Gruenbaum, 8 Muenchen 2, Lessingsstrasse 5, W. Germany. "Mitteilungen" išeina 4 kartus metuose, prenumerata DM 15. Leidinys gana plačiai informuoja apie baltiečių labiau kultūrinę veiklą išeivijoje, tačiau duoda žinių ir iš okupuotų kraštų.

• *Vladas Mingėla, MEDINIS DIEVAS.* Detroitas, Mich. 1974. Tiražas 1000 egz. Spausdinta: Nida Press, 1 Ladbroke Gardens, London, W II 2PU, Great Britain. Knygoje surinkta 11 pasakojimų. Vieni jų labiau padažyti romantika, kiti realybe. Vieni labiau tragiški, kiti net gana linksmi. Pasakojimų veiksmas vėl driekiasi įvairiose šalyse, net kontinentuose, įvairiuose laikuose. Leidinys 248 psl., kaina nepažymėta.

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5 - 7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO IR STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

WATCH REPAIRING
FREE CRYSTAL THIS WEEK
Jewelry repair. Bring your old jewelry to trade in.
ENGRAVING — 1 day service. Free estimates.
KOPEIKA JEWELERS
2448 W. 63rd Street, phone — GR 6-2701

WAGNER & SONS
Typewriters, Adding Machines and Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

KONCERTINES YPATINGAS
GITARAS
IR
KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ
IR
TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
1914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652 - 3200

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers
Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
7% Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum $5,000
6½% Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000
5¼% Mokomas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.
VALANDOS: ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad: uždaryta. PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.

JEI JŪS NORITE SIŲSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)
VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729
Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.
Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with PODAROGIFTS, INC.
Priima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminėms. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar betkuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.
MOSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-0306
Utica, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476

Nuo 1914 Metų
Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.
Sąskaitos apdraustos iki $20.000.00
Frank Zogas, President
MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASS'N.
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILL. 60632
Phone 254-4470
5¼% All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.
7½% 4 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)
INSURED

STANLEY JR. SAYS:
1974 Plymouth, Duster ONLY $2511
LeBaron 2-Door Hardtop
Save up to $1,500.00 on new 1973's
BALZEKAS
CHRYSLER PLYMOUTH VALIANT IMPERIAL
4030 So. Archer GOODYEAR TIRES Tel. VI 7-1515
Buy In Brighton Park—You Don't Have To Drive Miles For Service

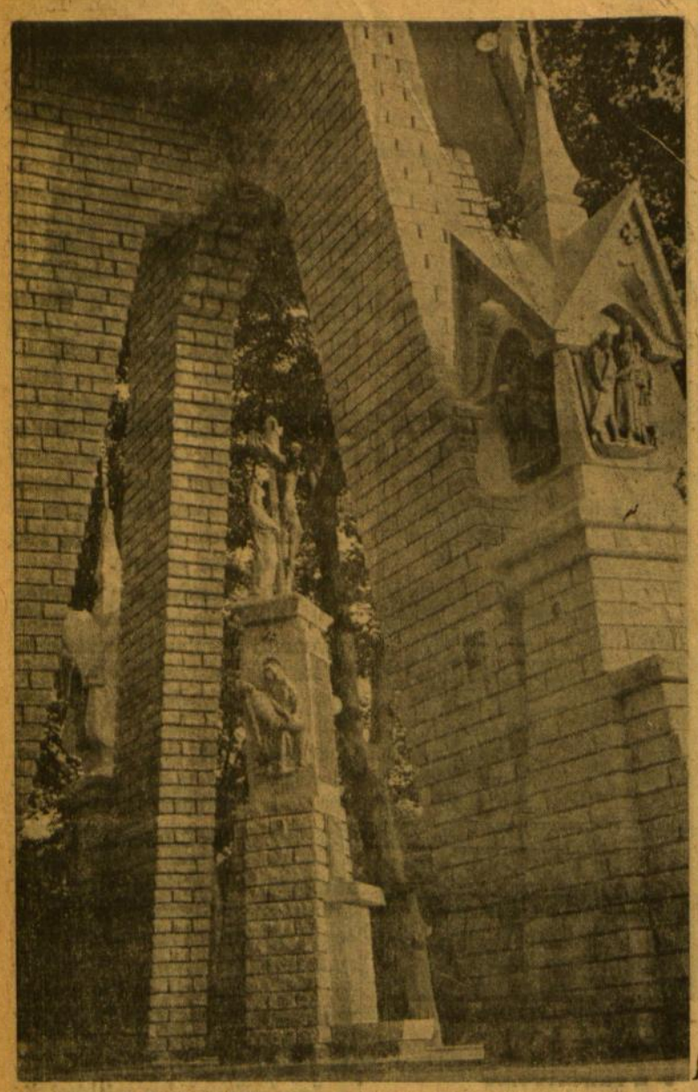

Fragmentas iš Kryžiaus kelių Kennebunkporte, Maine. Architektas — J. Mulokas. Skulptorius — V. Kašuba. Nuotr. V. Maželio

Kultūrinė kronika

ŽURNALISTINĖS IR RELIGINĖS PREMIJOS ĮTEIKIMAS

Lietuvių katalikų mokslo akademijos žurnalistikos premija 1000 dol. Vl. Būtėnui už geriausią religinį veikalą "Krikščionis pasaulyje" 1000 dol. premija prof. dr. A. Maceinai bus įteiktos balandžio 17 d. 7 val. 30 min. vakare Jaunimo centre. Įteikimą organizuoja Liet. kat. mokslo akademijos Chicagos židinys, kurio pirmininkas kun. J. Vaišnys, S.J. Abiejų premijų mecenatas — kun. J. Prunskis.

LAIKRAŠTINIS HUMORAS

"Draugo" humoro skyriaus "Spyglių ir dyglių" redaktorius rašytojas Aloyzas Baronas žurnalistikos vadovėliui parašė turiningą straipsnį apie humorą periodinėje spaudoje.

KURYBINGĄ MOKSLININKĄ PRISIMENANT

Šiemet, balandžio 3 d., suejo 10 m., kai Washingtone mirė 58 m. amžiaus teturėdamas ekonomistas dr. Albertas Tarulis, kilimu daugailiškis. Mokėsi Petrapily, Rokišky, Kaune; 1935 m. baigė Vyt. Didžiojo universitetą. Studijas gilino Prancūzijoje, Vienoje ir Berlyne. Pakviestas į Teisių fakultetą neetatiniu asistentu. Tapo Pramonės ir prekybos rūmų referentu, tekstilės sekcijos vedėju. Prieš pirmą okupaciją jau buvo Finansų ministerijos industrializacijos referentas ir ministerio spaudos reikalams sekretorius.

Dirbo vadovaujančiuose postuose, įvairiose įmonėse, rašė vadovėlius, vertė veikalus tremties dramos būreliui. Vokietijoje pasiekė daktaro laipsnio. JAV-se profesoriavo Carnegie institute Pittsburghe. Nuo 1952 m. dirbo Kongreso bibliotekoje Washingtone. Bendradarbiavo daugelyje Lietuvos ir užsienio laikraščių ir žurnalų. Paruošė spaudai visą eilę veikalų, kaip: Soviet Policy Toward the Baltic States, American Baltic Relations, The Struggle over Recognition.

PIRMOJI MOTERIS OPEROS DIRIGENTĖ

Muzikė Judith Samogi yra pirmoji moteris, kuriai teko diriguoti New York City Operos pastatymą. Buvo statoma Gilbert - Sullivan "Mikado".

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

Hollywoodo beprotybė — serenada žmogžudžiui

Gyvename nervų sukrėtimo amžių. Tikrovėje ir žodyne atsiranda nauji žodžiai "streakers". Vieni psichologai vadina juos sugrįžimu į nekaltą, nekomplikuotą vaikystę. Kiti gi teigia, kad, kai jau nepaveikia nešvankiausiųjų žodžių banga ir politikos įvairūs sukčiavimai, griebiamasi kitaip supurtyti paprastą pilietį — atsiranda nuogaliai greitieji bėgikai gatvėse.

Savotiškai sukrės padorų žiūrovą ir filmas **"MANSON"**. Nors jis vadinamas dokumentiniu, tačiau "Manson" yra labiau lyg kokia serenada blogiui. Charles Mansono palydovams leidžiama sumesti kaltę už jų laukiniškai žiaurias, pakartotinai negailestingas žmogžudystes ant visuomenės slenksčio, kai tuo tarpu filmas maudo patį Mansoną daugiaspalvės šviesos spindulių rate ir prasmingai apdainuoja jo vadinamos "giminės" — pasekėjų skausmą.

"Manson" mėgina dokumentuoti Mansono jaunuolių "šeimą", kurią 1969 m. užbūrė Kalifornijoje prisipažinęs žmogžudys Charles Manson, nužudęs Skaron Tate, La Bianca ir kitus. Filme parodomi pačių pasekėjų susukti filmai jų slėptuvėje Pietinėje Kalifornijoje. Tarp kitų "šeimos" narių, nuteistieji žmogžudžiai, kaip Patricia Krenwinkle, Leslie Van Houten ir kiti begėdiškai išplėtę akis, kalba tiesiog į žiūrovą apie Mansoną ir kaltina visuomenę. Tų daugelio žmogžudysčių faktai ir Mansono amerikoniško gyvenimo smulkmenos perduodamos pasikalbėjime su Vincent T. Burgliosi, buvusiu apskrities prokuroru, kuris buvo kaltininko rolėje tame teisme.

Filmas sukelia apmaudą jau pačioje pradžioje švelnia daina, kuri neva reiškia, kad lyrikos tema yra Mansono "šeima". Filmo gamintojas ta daina, atrodo, tiki, kad Manson ir jo gauja buvo "pasimetę vaikai", besišaukią padorios visuomenės pagalbos vieninteliu būdu, kokiu jie sugebėjo. Eiliniam asmeniui tai sunku suvirškinti.

Režisierius Laurence Merrick kažkur spaudoje pasisakė nenorėjęs Mansono pavaizduoti visiškai blogo, nes tada jis "supykintų ir atstumtų jaunuolius, kurie daugiausia dabar užpildo teatrą" (kaip garsiai pinigas šneka.!!)

Tačiau, nenorėdamas jų netekti, Merrick suromantino patį Mansoną.

— Aš viską padaryčiau Charliui — šaukia viena jaunuolė. Ir nieks neišdrįsta jos paklausti "kodėl?"

Kitas gaujos narys teškia publikai:

— Mes esame, kuo jūs mus padarėte! —

Tačiau ir toji pastaba lieka neatsakyta.

Gal ir yra kur nors tiesos grūdelis, tačiau žiūrovas to nesupras, kai mato jaunus veidus besišypsančius, kai jie kalba, kaip turi mylėti šautuvą, nes jis yra mirtis, o mirtis yra ... meilė, Dievas, laisvė — visa, tik ne mirtis.

Filmas susuktas, prieš, po ir per pačius 1969 m. Mansono "šeimos" siaubus. Kas baisiausia ir žmogaus protui nepriimtina, kad jie visi kalba apie tą laikotarpį su nostalgija. Su meile prisimena narkotikų paveiktas orgijas, mitybą ir šiukšlių dėžių, gyvulišką gyvenimą kaimo padugnių kvartale. Charles Manson apkeręti, jie ir dabar apie jį galvoją, kaip Dievą, Kristų ar šėtoną. Lyg LSD būtų jų smegenis išplovęs taip, kad jie pametė visus niuansus ir gali tik jausminiai aukštinti brutalumą, seksą ir mirtį.

Nugąsdina ir tai, kad tie jaunuoliai nebuvo kokie atstumtieji iš gyvenimo ar kriminalistai. Filmas parodo ir jų praeitį: pvz. aukšt. mokyklos išrinkta "karalaitė", keletas baigusių studentų, vienas net YWCA patarėjas.

Mansono svajonė buvo priešinga JAV-ės demokratijai. Jo planas buvo žudyti baltuosius, o už tai mesti kaltę juodiesiems, gi pas tariesiems laimėjus rasinį karą — atimti iš jų vadovybę. Užhipnotizuoti, narkotikų persunkti jaunuoliai tuo tikėjo, nueidami ligi žudynių.

Niekur filme nėra nė žodelio nei pačių Mansono šeimos narių, nei filmo gamintojų, kad anos žudynės būtų pasmerktos, kad tai būtų pristatyta kaip moralinial nusikaltimai. Anaiptol. — Ką reiškia šešetas ar dešimtis žmogžudyačių prieš Vietnamo karą? — klausia jie. Ir "televiziją reikia smerkti", sako viena mergaitė. — Aš užaugau, maitinama žiaurių televizijjos programų! —

da yra netikra.

Žodžiai gerai žinomi, bet jų gai-

Pačių "herojų" žodžiais tariant, ką pagaliau ir šis filmas išugdys, kokius žvėris padarys iš dabartinio jaunimo, kuris eis žiūrėti tos "serenados blogiui?" Nors filmas skiriamas tik nuo 18 m. žiūrovams, tačiau ir tie dar yra per jauni stebėti beveik idealizuojamus žmogžudžius.

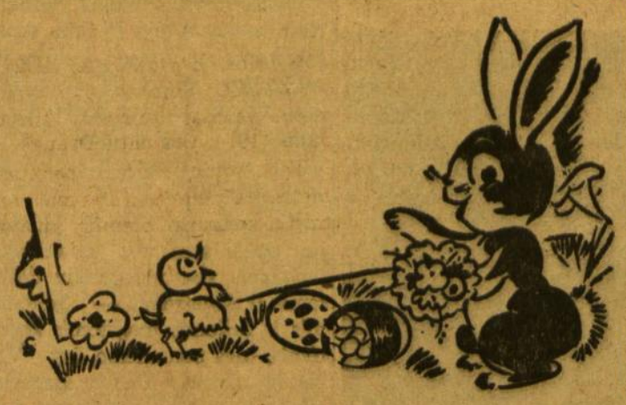

Linksmų Šv. Velykų Švenčių

linkime

savo klientams, draugams ir pažįstamiems

BEVERLY HILLS FLORAL COMPANY

GENE & BARBARA DRISH, savininkai

2443 W. 63rd St. — Tel. PR 8 - 0833

"KAS TIK ĮMANOMA GĖLĖSE"

DOVANŲ SIUNTINIAI Į LIETUVĄ IR KITAS ŠALIS

Prieš sudarant dovanų siuntinį savo giminėms Lietuvoje, pirmiausia pasitarkite su mumis, kas svarbiausia ir reikalingiausia jiems pasiųsti.

Pavasario ir vasaros sezonui siūlome šias prekes:

Nepermatomo nailono medžiaga suknelei.	$10.00
Crimplene medžiaga suknelei.	$11.50
Crimplene medžiaga su blizgučiais.	$14.00
Nailoninės arba šilkinės skarelės	$ 2.50
Komplektas moteriškų nailoninių apatinių rūbų.	$ 9.00
Gefiūro medžiaga suknelei.	$15.00
Labai gera angliška vilnonė eilutei medžiaga.	$42.00
Dirbtinis Mink kailis paltui.	$50.00
Nailoniniai išeiginiai marškiniai.	$ 8.50

Priimame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų ir kt. Persiunčiame pinigus dėl tokių prekių, kurias iš čia negalima pasiųsti.

Taip pat siūlome pasiųsti arba įsigyti savo naudojimui "Olimpia" rašomąsias mašinėles su lietuvišku šriftu.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E.2. England

Telef. 01 739 8734 or 460 2592

Reikalaukite mūsų kainoraščių, nurodykite savo pageidavimus.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1974 METAIS

Gautos 4 papildomos grupės. Skubėkite registruotis.

American Travel Service Biuras šiais metais yra suorganizavęs 10 grupinių kelionių į Lietuvą. Tai yra kelionių biuras, kuris pirmasis pradėjo organizuoti šias ekskursijas ir turi didelį patyrimą šioje srityje. KIEKVIENĄ GRUPĘ LYDĖS PATYRĘS KELIONIŲ PALYDOVAS.

VISOS GRUPĖS LIETUVOJE PRALEIS 5 DIENAS (1 dieną Kaune) DATOS YRA SEKANČIOS:

BIRŽELIO MĖN. 11 D.	— CHICAGO —	UŽPILDYTA
BIRŽELIO MĖN. 17 D.	— CHICAGO — NEW YORK —	UŽPILDYTA
BIRŽELIO MĖN. 27 D.	— CHICAGO — NEW YORK —	15 dienų
LIEPOS MĖN. 8 D.	— CHICAGO — NEW YORK —	UŽPILDYTA
LIEPOS MĖN 23 D.	— CHICAGO — sustoja Romoje	15 dienų
LIEPOS MĖN. 31 D.	— CHICAGO — NEW YORK — sustoja Romoje	15 dienų —
RUGPIŪČIO MĖN. 4 D.	— CHICAGO — NEW YORK — sustoja Helsinki	15 dienų —
RUGSĖJO MĖN. 1 D.	— CHICAGO — NEW YORK — arba 20 dienų, sustoja Romoje	15 dienų —
SPALIO MĖN. 2 D.	— CHICAGO — NEW YORK — sustoja Helsinki	15 dienų —

KELIONIŲ KAINOS BUS PASKELBTOS ARTIMOJE ATEITYJE.

Taipgi mūsų biuras organizuoja keliones į Havajus — vieną š. m. rugpiūčio mėnesį, kitą vasario mėnesį 1975 m. Patariama registruotis dabar.

DĖL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RAŠYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue

Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Norintiems atsikviesti gimines iš Lietuvos sudarome reikalingus iškvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame bilietus, parūpiname vizas — be jokio papildomo mokesčio.

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktoriai

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YArds 7-1741-2

Laidotuvių Direktoriai

MAŽEIKA & EVANS

6845 SOUTH WESTERN AVENUE

TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

—TEVAS IR SONUS—

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Telef. GRovenhill 6-2345-4

1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

5¼% PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNTS

HIGH RATES 7½%

PAID QUARTERLY AT

BRIGHTON

PER ANNUM certificates $5000 or more 4 year min.

INSURED

FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

6¾% PER ANNUM $5000 or more minimum 30 months

4071 ARCHER AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS 60632

TEL.: LA 3-8248

(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6½% PER ANNUM $5000 or more 2 year min.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS

2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-8573

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1008

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

MANO VAIKO PIRMOJI DIENA VOKIETIJOS MOKYKLOJE

NIJOLĖ SEMĖNAITĖ- ETZWILER

Ar ne Talmude pasakyta, kad mokslas jaunystėje — rašymas ant akmens, senatvėje — rašymas ant smėlio.

Persikėlus porai metų į Vokietiją iš JAV-ių, pirmiausia susirūpinome tuo "rašymu ant akmens". O vaikams, lyg tiems lepiems daigams, ne taip jau lengva prigyti naujoje dirvoje. Ypač visai nemokant naujo krašto kalbos.

Taip mažasis Petriukas pergyveno savo "pirmąją dieną mokykloje" ir vėl — iš naujo. Jau viena tokia "pirmoji mokyklos diena" buvo, jam pradėjus eiti į mažųjų mokyklėlę Middletone, Wisconsine, vadinamą "nursery school" — priešdarželinę mokyklą, kai jis buvo pustrečių metelių. Nieko ypatingo! Jis tiktai įspaudė bučkį mano žande atsisveikindamas ir persirito per mokyklos slenkstį žaisti viduje.

O dvejiems metams pralėkus, jis ir vėl išgyveno savo pirmąją dieną vaikų darželyje. Tai jau buvo tikra mokykla — reikšminga proga. Todėl pasigriebiau savo foto aparatą ir pripyškinau visą galybę nuotraukų. "Petriukas su pirmaisiais klasės draugais", "Petrelis ir jo mokykla", "Petrukas ir jo vaikų darželio mokytoja", ir pabučiavusi jį "Sudiev", pati nuskubėjau namo.

Ir taip prasidėjo jo mokyklinė karjera, kad tik tęstųsi, įtemptai dirbant, juo tolyn , juo smarkyn, kol pabaigs universitetą už kokių dvidešimties metų.

Taip aš galvojau. Tačiau čia, Vokietijoje, vaikų darželis yra privatus reikalas, o taipgi gan sunkiai prieinamas ir skiriamas daugiau mažesniems vaikams. Taip ir atsidūrė Petriukas, ne visai pilnų šešerių metelių pipiras, prie mokyklos durų svetimame krašte, kurio kalbos neapvaldė jo liežuvėlis.

Savotiškas pirmoko papirkimas

Ir taip jis turėjo savo **Erster Schultag** ir vėl nuo pat pradžios, tik šį kartą vokiškai nepaprastai išpūstą.

Jau iš anksto sužinojome iš kaimynų vokiečių, kad tėvai turi duoti savo vaikui popierinį kūgį — **Schultuete**, pilną saldainių, žaislų ar kitokių vaikiškų gėrybių. Tai lyg savotiškas atlyginimas vaikui už tą sielvartą, apleidžiant namus. Mes skubiai nupirkome tokį kūgį, gal daugiau pėdos ilgumo, ir galvojome, kuo čia dabar geriau jį pripildyti. Koks buvo mūsų nustebimas, kai iš viršaus atbėgęs mažas kaimynų berniukas vokietukas, pamatęs jį, neslėpdamas pasipiktinimo, šūktelėjo:

— Oh, sooo kleines?! —

(Ach, taaaip mažas?!)

Tik tada mes sužinojome, kad standartinis kūgio dydis buvo tris kartus didesnis — mažiausiai apie trejetą pėdų ilgumo, o tie "mažiukai" paprastai duodami kitiems broliams ir seserims šeimoje — lyg laimikis atminimui.

Mūsų nelaimei, kol nuskubėjome vėl atgal į Woolworthą (o, taip,kaip be jo — mes jį čia turime!), visi didieji jau buvo išgraibstyti ir parduoti. Taip vargšas Petrelis nuėjo į mokyklą, laikydamas rankutėse vargdienio tuete.

Smalsumo vedama, pasiteiravau, ar šis paprotys yra naujadaras. Pasirodo, šitaip vaikas "paperkamas" nuo senų senovės, tik karo metu, aišku kodėl, nebuvo jis praktikuojamas.

Mokslo metai pradedami pamaldomis

Dienos iškilmės prasidėjo specialiomis pamaldomis vietinėje Evangelische Kirche. Nors mokykla yra vieša (valstybės), bet liuteronų bažnyčia yra dominuojanti Šiaurės Vokietijoje, tad dauguma mokyklos funkcijų yra ir Bažnyčios laiminamos.

Kai atvykome pamaldoms, linksmai gaudė varpai, džiugiai sveikindami tuos šimtus mažylėlių vaikučių — naujuosius mokinukus, kurie bailiai žygiavo plačiai išskėstomis akutėmis į bažnyčią!

Kiekvienas vaikutis ant nugaros turėjo ryškių spalvų kuprinę — ranzen, kuri paliko jo rankas laisvas, kad po mokyklos iškilmių jis galėtų paimti **tuete**, tėvų atsineštą. Fotografai iš visų pusių malė aplinkui, kiekvienas jų su specialia atspara — juoda mokyklos lenta, ežiu, mokyklos suolu — prie kurios nutrauktų tavo vaiką — tik už DM 25 — 10 dol.!

Dialogas bažnyčioje

Pamaldos prasidėjo paprastai — giesmė, tada malda, o aš sau mintyse pradėjau svarstyti, kaip kunigas išlaikys šiuos vaikus ramiai visą pusvalandį. Gerai, bet jis, pasirodė, nė neketino jų laikyti ramiai!

Jis atsisuko į parapiečius, pratarė keletą lėkščių mandagių žodelių apie "šią reikšmingą progą" ir tada užklausė:

— Kodėl ši diena taip svarbi?

Silpnas balselis sucypsėjo:

— Tai pirmoji diena mokykloje!

— Ir ką tai reiškia. — sugriaudė.

— Mes gausime dovanų! — jam atsakė jau drąsiau choru.

— O ką?

— Kuprinę knygoms, saldainių, žaislų, spalvotų pieštukų, knygų, plunksnakočių ir t.t.

Visą pusvalandį skardėjo bažnyčioje linksmas dialogas, tėvams besišypsant, palietęs kiekvieną šios "šventės" išraišką, kol, pagaliau, prieita prie Dievo vaidmens auklėjime.

Kai išėję iš bažnyčios pasukome link mokyklos, kiekvieno vaiko veidelis spindėjo smalsiu laukimu naujų nuotykių. Gimnastikos salė buvo kimšte prikimšta vaikų ir tėvų. Pirmo skyriaus vaikai sėdėjo pirmoje eilėje, o jų kuprinės tvarkingai išrikiuotos jųjų užpakalyje. Mokyklos vedėjas pratarė keletą nuobodžių žodelių, o tada vyresnių skyrių mokiniai perėmė vadovavimą ir pravedė žavingą programą — dainos, šokiai ir solo.

Ligi šio momento buvo vis pabrėžiama, kiek daug džiaugsmo yra mokykloje. Tačiau ligšiol absoliučiai nieko neparagauta, kas iš tiesų yra mokykla ar mokymasis.

Speciali kepurė, kad nesuvažinėtų mašina

Tačiau visi juokai, žaidimai ir džiaugsmai turėjo prieiti liepto galą. Ir, pagaliau, mokinukai buvo nuvesti į atitinkamas klases.

Tada, tėvams budint koridoriuje, vaikai turėjo 15 min. supažindinimą su "klase", kurioje jie sutiko savo mokytoją ir klasės draugus, su kuriais jiems reikės išgyventi visą dešimtį metų (klasė neatskiriama nuo 1 iki 10-to skyriaus).

Kai vaikučiai išėjo iš klasės, jie buvo apsikrovę saldainiais, knygomis, dantų šepetėliu dėžutėmis ir **Muetzėmis** — geltonomis ir žaliomis megztomis kepurėmis. Mes pamanėme, jog Vokietiją užplūdo Packer Backers. (Žalia ir geltona yra Green Bay Packers — Wisconsin ir Chicagos mėgiamiausios komandos spalvos. Packer Backer yra tos komandos sporto gerbėjai).

Ne, tos kepurės — tik naujas prietaisas automobilistams perspėti, kad šie vaikučiai yra naujokai gatvėse.

Ir taip mes keliavome namo su **ranzen, tuete** ir **muetze**, truputėlį sujaudinti, labai paveikti, bet vis dar sunkiai suprasdami, kokia iš tikrųjų ta vokiška mokykla yra.

Kitą kartą apie tai.

Menas ugdomas iš pat mažens. Šioji rimtai susikaupusi prie savo darbo būsimoji dailininkė yra Undinė Mulokaitė, gyv. Los Angeles, Calif., North Ridge priemiesty su savo tėvais Rūta (Raulinaitytė) ir arch. Rimu Mulokais.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

★ **Lietuvos gen. konsulė Juzė** Daužvardienė buvo pakviesta Chicagos burmistro R. Daley į iškilmingus Astronautų pietus kovo 26 d., besilankant mieste 9 astronautams. Mūsų generalinė konsulė taipgi dalyvavo konsulienių klubo išvykoje į First National Banką Chicagoje. Jame buvo apžiūrėta meno kolekcija, viena didžiausių ir geriausių privačių kolekcijų pasauly. Čia dvejetas moterų žymiai pasidarbuoja, tai kuratorė Pat Farmer ir Katherine Kuh, meno žinovė ir kritikė, kuri važinėja ir iš viso pasaulio atrenka daugiau meno kūrinių. Konsulienių klubo programos organizatorė ir vedėja yra gen. konsulė J. Daužvardienė.

Alina Grinienė - Miliušytė

PIRMOJI LIETUVĖ, LAIMĖJUSI VISUOMENININKĖS PREMIJĄ

Alina Grinienė-Miliušytė yra pirmoji moteris, laimėjusi Pasaulio lietuvių katalikų bendrijos skiriamą premiją visuomenininkei. Premija 500 dol. Ją A. Grinienei kovo 31 d. paskyrė Europoje sudarytoji jury komisija: R. Bačkis (Prancūzija), prel. P. Celiešius (Vokietija, V. Natkevičius (Vokietija) dr. J. Pečiulionytė (Šveicarija) ir prel. L. Tulaba (Italija). Premijos mecenatas kun. J. Prunskis. A. Grinienė yra rašytojo dr. Jono Griniaus žmona, gyvena Miunchene. Yra buvusi veikli pogrindžio rezistencijoje, dirba su Vasario 16 gimn. moksleiviais, vadovauja šokių grupėms, vaikų stovykloms, dirbo Amerikos Balse Miunchene, Balfe, keliais atvejais buvo Liet. Fronto bičiulių ir ateitininkų sendraugių valdyboje, Lietuvių Bendruomenės Vokietijos krašto valdyboje, keletą metų pirmininkavo Lietuvių moterų klubų federacijai Vokietijoje, nuo 1967 m. pakviesta dirbti Europos Lietuvių sielovados centre. A. Grinienė yra gimusi Tvėrėje, baigusi Šv. Kazimiero gimn. Kaune. Vyt. Did. universitete, Teol.-filosofijos fakultete, studijavo lietuvių ir prancūzų literatūrą, pedagogiką ir psichologiją; 1943 m. Vilniuje gavo universiteto baigimo diplomą kaip romanistė. Buvo gimnazijų mokytoja išeivijoje, Vasario 16 gimn. bendrabučio vedėja. Bendradarbiavo Tėviškės Žiburiuose, Ateityje ir kt.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

★ **Dr. Aldona Labokienė - Valienė**, sėkmingai besireiškianti mene, buvo atžymėta amerikiečių, kaip dailininkė JAMA, Amerikiečių medikų sąjungos žurnalo, vasario 4 d. numerio viršelis buvo papuoštas dail. Aldonos Labokienės - Valienės vad. "etching". Minimas žurnalas, kurio tiražas 300,000 ir vien už JAV-ių ribų siekia per 80,000, taipgi įsidėjo ilgesnį aprašymą apie mūsų dailininkę. Suminėję, kad ši gabi gydytoja, pamilusi meną, studijas baigė Academy Of Fine Arts, taip pat pridūrė žodį apie jos sėkmingas parodas, vieną jų Toronte — Galaksas "etching". Pridėjo, kad dar vieną įdės ateityje.

★ **Nijolė Semėnaitė - Etzwiler**, mūsų bendradarbė, porą metų gyvenanti Hamburge, Vokietijoje, su savo šeima tarpsemestrinių atostogų metu važinėjo po Europą. Automobiliu lankė Vokietiją, Austriją, Italiją (Veneciją, Sieną, Florenciją, Romą ir kit.). Kiek anksčiau kitų atostogų laiku svečiavosi Londone ir Kopenhagoje. Džiaugėsi Luebecko lietuvių vaišingumu ir parodytu lietuviams įgimtu nuoširdumu. Dabar grįžo ir vėl įsijungė į Hamburgo Moterų federacijos klubą, į kurį ji įstojo, vos susitikusi su lietuvėmis, ypač simpatingos Teresės Lipšienės paveikta. Klubui vadovauja dr. Liucija Pašaitienė. Klubas — mažas skaičiumi, bet griebiasi didesnių uždavinių.

MOTERYS, NEPYKITE ANT SAVO VYRŲ — IŠSIBARKITE ANT GĖLIŲ

Jau seniai gydytojai pataria nesibarti šeimoje, negadinti nervų, nei sveikatos vienas kitam.

Tačiau jau kelintą kartą spaudoje sakoma, kad vaikams reikia tvirtos drausmės.

Dabar net Rose Kennedy savo atsiminimuose rašo, kad ji savo vaikams sudrausminti griebdavosi iš pakabiklio padarytos vielinės vytinės.

Neseniai amerikiečių spaudoje pradėta kalbėti, kad ne tik vaikams, bet ir augalams ar gėlėms bute reikia drausmės. Jau daug kartų buvo sakoma, kad jei kalbėsi maloniai į augalus — gėles, susodintas vazonuose, jos augs daug greičiau. Tačiau, jei pradėsi bartis, kaip žirniais berti savo nepasitenkinimą, kam neauga ar pageltonuoja lapai — augalui bus dar geriau ir pradės sparčiai žaliuoti.

Pasirodo, kad besibarant, šaukiant ir rėkiant, išpučiama daugiau grynaanglio (carbon dioxide), kuris taip reikalingas augalams.

Pirmasis literatūrinis bandymas — mažiesiems lietuviukams puikiausia dovana

RAIMUNDAS LAPAS

Kiekvienas literatūrinis bandymas yra sveikintinas dalykas, ypač tada, kai jame matyti tam tikrų pradinių žiedų, kurie, laikui bėgant, gali pražydėti gražių gėlių puokšte. Kaip reikalinga prižiūrėti gėlę, nuolat ją laistant, rūpinantis, kad turėtų užtektinai saulės, aplink ją išraunant piktžoles, taip pat ir literatūroje reikalinga išmokti stilingą kalbą, parinkti įdomias temas ir t. t. Jaunoji keturiolikmetė čikagietė Dovilė Užubalytė yra naujausia mokinė, pradėjusi literatūrinę sodininkystę. Josios pirštai laiko tą nuostabų literatūrinį įrankį — plunksną, kuri skleidžia įdomią kūrybą mūsų mažiesiems skaitytojams naujai pasirodžiusioje knygoje "Šmikštys ir Kompanija". Ją išleido Kernavės skaučių tuntas Chicagoje. Knygą spausdino Morkūno spaustuvė.

Šmikštys iš tikrųjų nėra jos pirmas literatūrinis baudymas, tai tik Dovilės pirmutinė pasakos knygutė. Dovilės raštai dažnai užtinkami "Skautų aide", "Eglutėje", "Tėvynės Žvaigždutėje" bei įvairiuose stovyklų ir mokyklų leidiniuos. Autorės gabumai ne vieną sykį buvo apvainikuoti: 1969 ir 1972 ji laimėjo Kernavės tunto skelbtus rašinėlių konkursus. Su "Šmikščiu ir Kompanija" autorė žengia drąsiai į naują literatūrinę karjerą.

Tuo pačiu negalima užmiršti ir antros "nuostabios" plunksnos savininkės — Ritos Kupcikevičiūtės, kuri iliustravo šį veikaliuką. Ritos meno gabumai žavi šios knygutės skaitytojus, ar tai būtų juokingos ponios Hitlerienės skrybėlė, ar simpatingo Šmikščio šypsena. Rita mokėsi meno pas dailininką Petravičių. Galima taipgi pasidžiaugti, kad Ritos darbas "Linksmas gimimas" buvo išspausdintas 1972 m. Cnicagos dienrašty "Chicago Tribune".

Šmikščio ir kompanijos nuotykiai vyksta New Yorke. Aišku, kaip ir kiekvienoje apysakoje, kas nors turi nukentėti. Siame veikale toks yra Adelardas, nuo pirmo nuotykio iki pačios pasakos pabaigos. Šių daugelio Adelardo nelaimių kaltininkas — vargšas katinukas Šmikštys. Tačiau skaitytojas vis pasigailės to nelaimingo katinėlio, nes jis savo "charakteriu" sukelia savotišką meilę jam.

Su šiuo pirmutiniu žiedu literatūriniame sode, tikime iš jaunosios Dovilės Užubalytės sulaukti kas pavasarį naujų literatūros gėlių puokščių, kurios džiugins ir gaivins mūsų mažuosius skaitytojus savo lengvu skaidriu humoru!

Chicagos Lietuvių Moterų klubo ruošiamo Gintaro baliaus debiutančių susipažinimo arbatėlėje, dr. Kazio ir Dalios Bobelių rezidencijoj, East Dundee, Ill. Sėdi klubo garbės narė Bronė Kalvaitienė ir klubo pirmininkė Sylvia Petrošienė. Stovi iš kairės į dešinę: Dalia Bobelienė, baliaus rengimo komiteto pirmininkė; Linda Savickaitė, Susan Sharko, Joanne Ramanaitė, Marcia Ave Evans, Karen Staskon,, Nancy Norbutaitė, Rūta Bobelytė ir Irena Mažeikaitė. Gintaro balius įvyks birželio mėn. 22 d. Conrad Hilton viešbutyje, Chicagoje.

Putnamo seselių rėmėjos Chicagoje rimtai tariasi. Iš kairės į dešinę: O. Venclovienė, J. Dočkienė, Z. Pupienė, S. Endrijonienė ir D. Augienė.

Nuotr. V. Jasinevičiaus